

2013-03-15

Rapportering om utvecklingen av funktionshinderspolitiken år 2012 för Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Dnr S2011/8810/FST

Härmed redovisas den årliga rapporteringen av hur skolmyndigheterna arbetat för att uppnå sina delmål, genomförda insatser och deras resultat och effekter samt en lägesbedömning. Rapporten redovisar även de samråd som myndigheterna har haft med funktionshindersorganisationerna och andra berörda aktörer i arbetet med att genomföra och följa upp delmålen inom Skolverkets, Skolinspektionens och Specialpedagogiska skolmyndighetens verksamhetsområden.

Skolverket ansvarar för sammanställning av rapporten medan myndigheterna ansvarar var för sig för sina respektive insatser och bedömningar av nuläget.

Anna Ekström
Generaldirektör

Ann-Marie Begler
Generaldirektör

Greger Bååth
Generaldirektör

Innehållsförteckning

Rapportering om utvecklingen av funktionshinderspolitiken år 2012 för Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten.....	2
1. Inledning.....	2
1.1 Disposition.....	2
1.2 Skolmyndigheternas gemensamma och åtskilda ansvar	3
1.3 Skolmyndigheternas utgångspunkter för uppdraget.....	5
2. Skolmyndigheternas arbete mot delmålen.....	6
2.1 Utformning och anpassning av undervisningen, inriktningsmål 1	6
2.1.1 Insatser formulerade för arbetet med delmål under inriktningsmål 1.....	6
2.1.2 Övrigt arbete med koppling till inriktningsmål 1 och den första gruppen funktionshinderspolitiska delmål.....	16
2.2. Val av skola och tillgänglighet, inriktningsmål 2.....	21
2.2.1 Insatser formulerade för arbetet med delmål under inriktningsmål 2.....	21
2.2.2. Övrigt arbete med koppling till inriktningsmål 2 och den andra gruppen funktionshinderspolitiska delmål.....	26
2.3 Ökade kunskaper om funktionsnedsättning och hur behov kan mötas, inriktningsmål 3	28
2.3.1. Insatser formulerade för arbetet med delmål under inriktningsmål 3.....	29
2.3.2 Övrigt arbete med koppling till inriktningsmål 3 och den tredje gruppen funktionshinderspolitiska delmål.....	33
3. Lägesbedömning och sammanfattning av skolmyndigheternas arbete mot delmålen.....	39
4. Lägesbedömning av uppföljningen av de funktionshinderspolitiska målen.....	41
5. Samråd med funktionshindersorganisationer.....	43

Rapportering om utvecklingen av funktionshinderspolitiken år 2012 för Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Uppdraget och dess delar

Regeringen har presenterat en strategi för genomförandet av funktionshinderspolitiken under åren 2011-2016. Skolmyndigheterna redovisar genom denna rapport sitt arbete under 2012 med de nio delmål som utgör myndigheternas gemensamma genomförandestrategi. Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten har ett gemensamt ansvar för att genomföra funktionshinderspolitiken på skolområdet. Den 15 oktober 2010 redovisade myndigheterna en gemensam sammanställning till regeringen som bl.a. innehöll förslag på delmål för funktionshinderspolitiken inom skolektorn.¹ Skolmyndigheterna har samverkat i arbetet med att utforma delmål, insatser och uppföljning. Skolverket har även samrått med Utbildningsdepartementet. Skolmyndigheterna redovisade den 15 mars 2012 sitt arbete med de nio delmål som utgör genomförandestrategin. Redovisningen gav en utgångspunkt för att möjliggöra bedömningar av utvecklingen inom det funktionshinderspolitiska området över den tid som strategin ska verka, en lägesbedömning som är ett s.k. nollvärde.

Skolmyndigheterna har separata ansvarsområden men det finns områden som tangerar eller t.o.m. går in i varandra där myndigheterna behöver samverka. Det är synligt i de exempel på insatser och uppföljningar som myndigheterna (Dnr 2010:420) valt för perioden 2011-2016 för att uppnå delmålen. En stor del av insatserna och uppföljningarna sker i samarbete mellan två eller samtliga myndigheter. Myndigheterna ansvarar för presentationen av sina respektive insatser och resultat men har samverkat om den gemensamma presentationen. Rapporten har sedan sammanställts av Skolverket.

1. Inledning

1.1 Disposition

Denna avrapportering inleds med en beskrivning av regeringens uppdrag. Därefter följer en beskrivning av skolmyndigheternas gemensamma och åtskilda ansvar i arbetet med genomförandet av funktionshinderspolitiken på skolområdet. Inledningsavsnittet avslutas med myndigheternas utgångspunkter för uppdraget.

Under avsnitt två följer en beskrivning av skolmyndigheternas arbete mot delmålen. Arbetet mot delmålen är indelat i tre avsnitt som motsvarar de tre inriktningsmålen; utformning och anpassning av undervisningen (2.1), val av skola och tillgänglighet (2.2) och ökade kunskaper om funktionsnedsättning och hur behov kan

¹ Förslag på delmål samt struktur för uppföljning inför en handikappolitisk strategi (Skolverkets dnr 2010:420)

mötas (2.3). Dessa tre avsnitt beskriver dels de insatser och uppföljningar som har formulerats för arbetet med delmålen och dels övrigt arbete med koppling till inriktningsmålet.

Avsnitt tre, innehåller en lägesbedömning och sammanfattning av skolmyndigheternas arbete mot de funktionshinderspolitiska målen.

Det fjärde avsnittet är en lägesbedömning som innehåller en diskussion om myndigheternas möjligheter att följa upp utvecklingen mot de funktionshinderspolitiska delmålen på utbildningsområdet.

Under den femte och sista punkten redogör myndigheterna för de samråd med funktionshindersorganisationer som genomförts under året.

1.2 Skolmyndigheternas gemensamma och åtskilda ansvar

Skolverket har sektorsansvar när det gäller genomförandet av funktionshinderspolitiken på skolområdet.² Tillsammans med Skolinspektionens tillsynsansvar och Specialpedagogiska skolmyndighetens särskilda stöduppdrag riktad mot funktionsnedsättning och utbildning torde myndigheterna ha goda möjligheter att tillsammans bidra till måluppfyllelsen inom funktionshinderpolitiken. Varje myndighet har ett eget ansvar för genomförandet men också ett gemensamt ansvar att undersöka möjligheterna till kvantitativa uppföljningar av genomförandet. Myndigheterna har under 2012 deltagit i flera sammanträden då Handisam har samlat sektorsmyndigheterna för att redogöra för och utbyta erfarenheter kring sina tolkningar av uppdraget i den funktionshinderspolitiska strategin.

Funktionshinderspolitiken ingår i **Skolverkets** styrande, uppföljande, utvärderande och utvecklande uppdrag. När Skolverket genomför sina uppdrag ska ambitionerna i funktionshinderspolitiken beaktas, vare sig det gäller att producera normerande dokument som kursplaner eller nationella prov, följa upp och utvärdera inslag i skolsystemet eller att organisera insatser som kompetensutveckling och forsknings-spridning. I mån av utrymme kan Skolverket dessutom initiera specifika insatser som särskilt uppmärksammar skolsituationen för elever med funktionsnedsättning. Skolverket är den myndighet som ansvarar för statistik på skolområdet. Utvärderingar och statistik kan utgöra underlag för bedömningar av utvecklingen i sektorn som berör elever med funktionsnedsättning.

Skolinspektionens tillsyn ger ett bidrag för att kunna bedöma det verkliga genomslaget för funktionshinderspolitiken i praktiken. I granskningarna framkommer hur situationen ser ut för elever med funktionsnedsättningar i skolvardagen. Skolinspektionen tar också emot anmälningar om missförhållanden och utreder dessa såsom enskilda ärenden. Myndigheten kan på så sätt visa på tolkningar av frågor av intresse för funktionshinderspolitiken när det gäller hur gällande lagar och regelverk ska tolkas och förstås. Inom den regelbundna tillsynen konstaterar Skolinspektionen brister när det gäller t.ex. särskilt stöd eller det förebyggande arbetet mot kränkningar och anger i beslut de åtgärder som är nödvändiga för att avhjälpa bristerna. Vid återföringsseminarierna redovisas resultaten för rektorer och huvudmän. Åter-

² Förordning (2011:555) med instruktion till Statens skolverk

föringsseminarierna har också som syfte att stimulera till förändringar och förbättringar i arbetet t ex med elever som har en funktionsnedsättning. Utgångspunkten är de brister som Skolinspektionen identifierat vid granskningen.

Inom Skolinspektionen finns också **Barn- och elevombudet** (BEO) som har en självständig funktion i att motverka kränkningar av barn och elever i förskola och skola. Inom ramarna för tillsynsuppdraget, i kvalitetsgranskning och uppföljning har Skolinspektionen en viktig roll att peka på brister i skolsituationen för elever med funktionsnedsättning.

Specialpedagogiska skolmyndighetens uppdrag är att verka för att alla barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö. Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barnens utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för elever och vuxenstuderande. Det görs genom specialpedagogiskt stöd, undervisning i specialskolor, tillgängliga läromedel och statsbidrag.

Specialpedagogiska skolmyndighetens kompetens kompletterar kommunernas och skolornas egna resurser. Myndigheten står genom sin rådgivning om anpassning och tillgänglighet i specialpedagogiska frågor i direkt kontakt med huvudmän, skolor och pedagoger och för därigenom alltid in funktionshinderspolitiska avvägningar i skol- och klassrumsvardagen. I resurscentra genomförs också specialpedagogiska utredningar avseende avgränsade funktionsnedsättningar. Specialpedagogiska skolmyndigheten ansvarar också för de statliga specialskolorna som vänder sig till elever med viss funktionsnedsättning. Där ska myndigheten särskilt verka för en ökad måluppfyllelse. För döva/elever med hörselnedsättning ska specialskolan även verka för tvåspråkighet d.v.s. teckenspråk och svenska. Myndigheten hanterar statligt ekonomiskt stöd genom statsbidrag till utbildningsinsatser eller i form av studiestöd. Myndigheten främjar och informerar om tillgången till läromedel för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning. Främjandet innebär produktionsstöd till förlag men även utveckling, anpassning och distribution av egna läromedel i den utsträckning behoven inte kan tillgodoses på den kommersiella marknaden. Specialpedagogiska skolmyndigheten har sammantaget en stödjande roll både i tillämpningen av skolans styrdokument för elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning och i utvecklingen mot de funktionshinderspolitiska målen.

Utöver de tre myndigheterna som ansvarar för arbetet med funktionshindersstrategin på skolområdet finns även **Skolväsendets överklagandenämnd**. Nämnden prövar vissa överklaganden som är av betydelse för funktionshinderssträvandena. Nämnden bedömer i enskilda fall om huvudmännen följer lagens bestämmelser som bl.a. rör åtgärdsprogram, anpassad studiegång, mottagande i specialskolan och grundskolan, enskild undervisning, särskild undervisningsgrupp, tillhörighet till målgruppen för gymnasieskolan, antagning till Rh-anpassad utbildning i gymnasieskolan, mottagande till särskild undervisning för vuxna, upphörande av särskild utbildning för vuxna och val av skola.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) arbetar mot diskriminering som har samband med funktionsnedsättning i utbildningssektorn. DO har granskat ett antal skolors förebyggande arbete avseende trakasserier och genomför utbildningar om lika rättigheter och möjligheter i förskola och skola. Myndigheten har även tagit fram handledningsmaterial och metodstöd avseende arbetet med att förebygga och förhindra trakasserier.

Flera andra myndigheters regelverk är tillämpliga när det gäller barn och elever med funktionsnedsättning och deras situation i förskola och skola. Utöver de ovan nämnda myndigheterna har även bl.a. **Socialstyrelsen, Försäkringskassan, Boverket** och **Arbetsmiljöverket** regelverk med betydelse för skolgången för elever med funktionsnedsättning. Viktiga lagar på området som kan nämnas är bl.a. miljöbalken, arbetsmiljölagen och livsmedelslagen. Andra tillämpliga regler finns i hälso- och sjukvårdslagstiftningen som bl.a. har bestämmelser om medicinsk egenvård under vistelse i förskola och skola. Även lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och kommunala föreskrifter om färdtjänst har betydelse. För förskolors och skolors lokaler har också plan- och bygglagens regelverk betydelse eftersom lagen innehåller krav på hur byggnader ska planeras och konstrueras så att de inte utgör hinder för barn och elever med funktionsnedsättningar.

1.3 Skolmyndigheters utgångspunkter för uppdraget

Som även nämndes i avrapporteringen för 2011³ är två utgångspunkter särskilt viktiga för hur uppdraget har hanterats och kommer att hanteras under perioden 2011-2016.

Den första är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som trädde i kraft i Sverige 2009. Därmed förbinder sig Sverige till att bl.a. säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem. Sverige ska dessutom bl.a. säkerställa att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet och till undervisning som följer efter grundutbildning på sina hemorter, att skäligen anpassning erbjuds utifrån personliga behov och att personer med funktionsnedsättning ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet för att underlätta deras ändamålsenliga utbildning. Den likvärdiga utbildningen är en mänsklig rättighet i detta avseende och fordrar i vissa sammanhang därför insatser för att kompensera elevers svårigheter.

Den andra utgångspunkten är synen på funktionshinder i skolsammanhanget. Skolmyndigheterna strävar efter ett relationellt perspektiv såtillvida att elevernas lärsvårigheter i skolarbetet främst bör sökas i skolans tillgänglighetsförmåga; att anpassa den pedagogiska, fysiska och sociala miljön. Elevers skolframgång är beroende av den interaktiva processen mellan elevens egna förutsättningar och skolans ansträngningar för att ta vara på dessa, utmana och stimulera till utveckling. Eftersom eleverna är bärare av en mängd olika förutsättningar är det genom tillgänglighet i bred bemärkelse som sådan påverkan kan ske. Skolmyndigheternas insatser bör därmed utgå från att spegla vad skolan gör, bidra till att skapa realistiska förväntningar och utvecklingsmöjligheter snarare än att söka brister hos eleverna. Skolmyndigheterna utgår vidare från att utbildning ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga och att den ska vara likvärdig.

³ Redovisning Genomförande av funktionshinderspolicen 2011. Dnr 2011:1104 daterad 2012-03-08

2. Skolmyndigheternas arbete mot delmålen

Skolmyndigheternas nio delmål kan samlas i tre skilda områden, nämligen utformning och anpassning av undervisningen, val av skola och tillgänglighet samt ökade kunskaper om funktionsnedsättning och hur behov kan mötas. Beskrivningen av arbetet mot de nio delmålen redovisas av myndigheterna var för sig. I flera fall finns det insatser, kopplade till delmålen, som kommer att genomföras gemensamt av flera eller samtliga myndigheter under perioden 2011-2016.

2.1 Utformning och anpassning av undervisningen, inriktningsmål 1

Inriktningsmål 1. Varje barn, elev och vuxenstuderande ska ges förutsättningar att utveckla sina kunskaper så långt som möjligt.

Delmål: Förutsättningarna för alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga att utvecklas så långt som möjligt ska öka genom förbättringar av förskolors och skolors generella verksamhet.

Delmål: Förskolor och skolor ska förbättra sitt arbete med att göra anpassningar av verksamheten när så behövs för att undanröja hinder för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning.

Delmål: Skolor ska ha tilltro till alla elevers och vuxenstuderandes förmåga och visa höga förväntningar på deras skolprestationer. Detta måste i högre grad än hittills gälla även elever och vuxna med funktionsnedsättning.

2.1.1 Insatser formulerade för arbetet med delmål under inriktningsmål 1.

Skolmyndigheterna har formulerat följande insatser och uppföljningar i arbetet med det första inriktningsmålet och den första gruppen funktionshinderspolitiska delmål. Insatserna motsvarar i varierande grad delmålen, vissa kan kopplas till ett delmål medan andra är av mer övergripande karaktär och kan kopplas till flera av delmålen.

Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska stärka det funktionshinderspolitiska perspektivet i sina verksamheter och anser för detta ändamål att genomföra utbildningsinsatser för sin personal som rör de handikappolitiska målen.

En viktig del i arbetet är att funktionshindersperspektivet ska genomsyra hela Skolverkets arbete. Under 2012 har uppdraget och arbetet med att uppmärksamma medarbetare och projektmedarbetare i Skolverkets olika projekt och basuppgifter fortsatt. Strategiuppdraget har lyfts på verksamhets- och chefsnivå vilket ger större förutsättningar för att funktionshindersperspektivet beaktas i Skolverkets arbete.

Eftersom Skolverket gjort bedömningen att det är viktigt att arbetet med och ansvaret för funktionshinderspolitiken genomsyrar alla uppdrag har myndigheten valt att inrätta ett projekt för initiering, stöd, information samt med en samlande funktion som verkar gentemot Skolverkets projekt och basuppgifter. Genomförandepro-

jektet riktar sig i det avseendet inåt mot myndigheten och genomför inte direkta insatser i skolverksamheterna. Viktiga arbetssätt är att sprida kunskaper internt i Skolverket, identifiera projekt och basuppgifter för vilka ett funktionshinderspolitiskt perspektiv är relevant, påverka avdelningars och enheters verksamhetsplanering så att perspektivet uppmärksammas samt att bevaka att insatser enligt förslagen från 2010 kommer till stånd.

Under 2012 har ett seminarium på temat hjärnan och lärande och ett seminarium med en rektorspanel genomförts för Skolverkets personal. Syftet med det senare seminariet var att lyfta frågor om hur grundskolor arbetar med elever med funktionsnedsättning och elever i behov av särskilt stöd. Medarbetare har även haft möjligheten att följa Skolinspektionens webinarium om skolsituationen för elever med diagnos inom autismspektrumtillstånd. Flera projekt/basuppgifter har deltagit i de samråd som Skolverket genomfört med funktionshindersorganisationerna. Dessa tillfällen ger deltagande tjänstemän information om de konsekvenser som en funktionsnedsättning kan medföra i skolarbetet och synpunkter på hur projektet/basuppgiften kan arbeta för att stödja arbetet med de funktionshinderspolitiska målen.

Ett avdelningsövergripande nätverk på temat elever i behov av särskilt stöd har inrättats med syfte att stärka Skolverkets förmåga att stödja skolhuvudmännen och skolorna i arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Bevakningsgruppen utgör ett forum för informationsutbyte och diskussion inom myndigheten i samband med pågående eller planerad verksamhet. Nätverket har under året belyst flera områden som berör olika aspekter av skolgången för elever med funktionsnedsättning. Aspekter som tagits upp i nätverket är statistikuppföljningen av elever i skolan och begreppet inkludering. Skolverket har även ett avdelningsövergripande nätverk på temat studie- och yrkesvägledning där teman såsom övergångar mellan skola och arbetsliv lyfts samt situationen för gymnasiesärskolans elever.

När det gäller Skolinspektionens insats att stärka det handikappolitiska perspektivet i verksamheten har myndigheten redan sedan bildandet 2008 haft barnets bästa och elevperspektivet som tydliga utgångspunkter för verksamheten. För närvarande pågår ett arbete med att ytterligare utveckla barnperspektivet. Detta innebär bland annat att utbilda Skolinspektionens personal kring hur de når och samtalar med utsatta barn, vilket innefattar barn med funktionsnedsättningar i skolan, inom den regelbundna tillsynen och i kvalitetsgranskningarna. Skolinspektionen kommer också att stärka barnperspektivet i den grundläggande inspektörsutbildningen, projekt- och teamledarutbildningar samt i utbildning för chefer. Redan under 2012 har två utbildningar för inspektörer, BEO samt tillståndsprövning, genomförts med fokus på hur man samtalar med barn med professor Ann-Christine Cederborg. Utbildningen innehöll flertal exempel på hur man samtalar med barn med funktionsnedsättningar. Under 2012 har Skolinspektionen vidare tagit fram ett underlag för att kunna bedöma kunskapsresultaten i grundsärskolan. Syftet med detta underlag är att ge Skolinspektionens inspektörer vägledning kring hur man ska bedöma uppnådda kunskapsresultat i grundsärskolan.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har haft två särskilda utbildningsinsatser under 2011-2012 som införts som fokusområden i verksamhetsplanen och därmed följts upp. För att säkerställa att kunskapen som nås genom dessa utbildningsinsatser implementeras såväl internt som externt har strukturer och processer skapats för ett vardagligt och varaktigt arbetssätt.⁴

Den första utbildningsinsatsen handlar om hur Specialpedagogiska skolmyndigheten i sin verksamhet integrerat jämställdhetsperspektiv och perspektivet mänskliga rättigheter med särskild hänsyn till konventionen om barnets rättigheter. 2010 fastställdes en plan för myndighetens arbete med att implementera FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och FN:s konvention om barnets rättigheter. Planen omfattar information och utbildning för Specialpedagogiska skolmyndighetens medarbetare, nätverk inom myndigheten, extern information på myndighetens webbplats samt ett antal fokusområden som ägnas särskild uppmärksamhet inom myndighetens olika verksamheter. Under 2011 har i enlighet med denna plan internutbildningar genomförts. Uppföljning av verksamhetsplanen 2012 visar att utbildningsinsatserna haft effekt genom att den checklista för att säkerställa ett barnrättsperspektiv i all verksamhet och alla beslut används av samtliga avdelningar i det vardagliga arbetet. Varje avdelning redovisar hur detta sker i sin verksamhetsuppföljning. Under dessa två år har särskilda kontaktpersoner för detta arbete utsetts vid flera avdelningar.

Den andra utbildningsinsatsen handlar om mål, uppdrag och andra uppgifter som enligt de olika handikappolitiska styrdokumenterna särskilt ska uppmärksammas. Samtliga anställda ska varje år vid minst ett tillfälle ha fått en genomgång av aktuella styrdokument för Specialpedagogiska skolmyndigheten och för avdelningen. Uppföljning av verksamhetsplan visar att samtliga avdelningar inom myndigheten (100 %) fått denna genomgång. Det finns en hög grad av måluppfyllelse vad gäller kännedom (90 %) och tillämpning (80 %) av myndighetens styrdokument.⁵

Det finns även ett myndighetsövergripande nätverk mellan Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolverket och Skolinspektionen där frågor om grundsärskola, gymnasiesärskola och särskild utbildning för vuxna tas upp. Nätverket syftar till att öka kunskaps- och informationsutbytet om särskolan mellan myndigheternas avdelningar och enheter samt mellan de tre skolmyndigheterna.

⁴ Specialpedagogiska skolmyndigheten. Myndighetsgemensam verksamhetsplan 2012-2013. ALL 2012/43

⁵ 2012-09-25 Avdelning för verksamhetsstöd, verksamhetsuppföljning Uppföljning enligt Specialpedagogiska Skolmyndighetens verksamhetsplan halvår 2012

***Specialpedagogiska skolmyndigheten** ska ge stöd till huvudmännen för att öka tillgängligheten. **Skolverket** och **Skolinspektionen** ska i olika sammanhang informera om Specialpedagogiska skolmyndighetens stöd för ökad tillgänglighet (se även den första insatsen under det andra inriktningsmålet avsnitt 2.2).*

Specialpedagogiska skolmyndighetens verksamhetsområde specialpedagogiskt stöd riktar sina insatser direkt till skolhuvudmännen. Under 2012 har de organisations- teoretiska begreppen, individ, grupp, organisation omdanats till specialpedagogiska stödtermerna elevens lärande, pedagogens arbete och skolan som organisation. De två senare termerna innehåller stödbehov och stödinsatser med särskild fokus på tillgänglighet. Detta gör det möjligt att följa upp hur ofta sådant stöd efterfrågas och ges till skolhuvudmännen. Antal råd- och stöduppdrag uppgår till 3827. I 90 % av dessa uppdrag ges stöd för att öka skolhuvudmannens tillgänglighet. Specialpedagogiska skolmyndigheten har mött skolhuvudmän i 287 kommuner.⁶

I Specialpedagogiska skolmyndighetens skolhuvudmannasamverkan har tillgänglighetsfrågan införts som en informations-, diskussions- och avtalsmöjlighet. Uppföljning redovisas särskilt nedan under sjätte insatsen under 2.3.1 tillsammans med kompetensutveckling särskilt riktad till skolhuvudmännen. Specialpedagogiska skolmyndigheten ger också stöd till skolhuvudmännen och enskilda genom läro-medel, statsbidrag och specialskolan som redovisas under andra insatser i rapporten.

Skolverket avser att fortsätta informera om Specialpedagogiska skolmyndighetens roll och uppdrag och synliggöra myndigheten i de sammanhang där tillgänglighet i förskola och skola för elever med funktionsnedsättning är aktuellt.

Skolinspektionen har under 2012 informerat all personal om Specialpedagogiska skolmyndighetens verksamhet i Sverige genom det interna nätverket som når all personal. Vid tillsynsbesök och återföringsseminarier informerar Skolinspektionens inspektörer om Specialpedagogiska skolmyndighetens uppdrag och kompetenser när det gäller elever med funktionsnedsättningar.

***Skolverket** ska genom fortsatt dialog med funktionsbindersrörelsen ytterligare utveckla det nationella provsystemet mot en ökad tillgänglighet. Skolverket ska lyfta fram exempel på de anpassningar som redovisas genom provanordnarnas sammanställningar.*

⁶ Specialpedagogiska skolmyndigheten, Årsredovisning 2012

För elever med en funktionsnedsättning, som innebär ett direkt hinder för eleven att genomföra de nationella proven, kan anpassning göras vid genomförandet. Anpassningen bör föregås av omsorgsfull analys med hänsyn tagen till vad proven prövar och elevens förutsättningar. Proven ska trots anpassning pröva de kunskaper och förmågor som gäller för respektive delprov. Anpassningar som Skolverket och provkonstruktörerna lyfter fram kan vara förlängd provtid eller annat stöd som underlättar för en elev med funktionsnedsättning att genomföra proven. Insatser under 2012 för att utveckla provsystemet mot en ökad tillgänglighet har omfattat anpassning av de nationella proven i svenska och svenska som andraspråk, ämnesprovet i engelska i årskurs 9, kursproven i engelska i årskurserna 5 och 6, ämnesproven i årskurserna 3, 6 och 9 samt kursproven 1-4 och A i matematik. Vid två samrådsmöten med funktionshindersorganisationer har Skolverkets arbete med anpassningar av nationella prov diskuterats mellan ledamöter i samrådet och tjänstemän från Skolverket.

Skolverket lyfter även fram vikten av att eleven, i god tid före proven, ska få information om hur anpassning vid prov eventuellt påverkar bedömningen av respektive prov, att eleven förstår provets syfte och vad som ska prövas i provet. Kunskap om elevens funktionsnedsättning, om konsekvenser av anpassning vid prov och om provens krav- och betygsgränser är av stor vikt för att kunna bedöma provresultatet. I den lärarinformation som skickas ut tillsammans med proven finns information om anpassning vid genomförandet av de nationella proven för respektive ämne och kurs. Information finns också på webbplatserna till de lärosäten som konstruerar de nationella proven i samverkan med Skolverket.⁷

Skolverket har utvecklat bedömningsstöd för ett flertal ämnen inom grundskolan och gymnasieskolan. Exempelvis har Skolverket påbörjat arbetet med att ta fram ett bedömningsstöd för grundsärskolans lärare i ämnet svenska och svenska som andraspråk för årskurs 1-6. Materialet ska stödja lärares bedömning av elevens förmåga att läsa, förstå och reflektera över olika texter och skriva texter för olika syften och mottagare. Bedömningsstöd i teckenspråk för döva för årskurs 9 och stöd för bedömning i ämnet teckenspråk i specialskolan, årskurs 10⁸, har utvecklats under 2012.

Under 2012 har Specialpedagogiska skolmyndighetens samarbete med Skolverket kring stöd för bedömning i ämnet teckenspråk i specialskolan, årskurs 10 slutförts. Bedömningsstödet består av både filmat och skriftligt material. Lärare och elever från specialskolorna har deltagit i framtagandet av bedömningsstödet. Inom läromedelsområdet samverkar Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolverket genom att producera ett inspirationsmaterial inför nationella provet i svenska, årskurs 10, för teckenspråkiga elever. Omfånget av materialet har minskats.

⁷ Länkar till webbplatserna finns samlade på sidan: <http://www.skolverket.se/prov-och-bedomning/nationella-prov/2.5255>

⁸ <http://www.skolverket.se/prov-och-bedomning/ovrigt-bedomningsstod/grundskoleutbildning/arskurs-10-specialskolan>

Skolverket har genomfört informationsinsatser som vänder sig till Specialpedagogiska skolmyndigheten och lärare i flera olika regionala nätverk om betygssättning och nationella prov för elever med funktionsnedsättningar.⁹

Skolverket ska följa upp sina tidigare insatser för att stärka kunskapsbedömning i grundskola, gymnasieskola och särskild utbildning för vuxna.

Skolverket har gjort en särskild satsning på lärarna i grundskolan. Förutom information om den nya läroplanen och kunskapskraven har alla fått kompetensutveckling om hur skollagen reglerar verksamheten, liksom kunskapsbedömningen. Även införandet av ett nytt ämne, teknik, har varit tema för ett antal konferenser. Under 2012 har Skolverket också medverkat i ett tiotal konferenser av externa anordnare om bedömning i grundskolan. Skolverket har publicerat en rad stödmaterial för ökad förståelse av kursplanerna och kunskapskraven.¹⁰

Under 2012 har ett reformarbete för gymnasieskolan ägt rum. Den nya gymnasieskolan har en hög grad av flexibilitet som ger eleven en bättre möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Elever som går på ett nationellt program har möjlighet att läsa samtliga kurser som finns i gymnasieskolan. En elev som går på ett individuellt program har möjlighet att läsa samtliga kurser som finns på de nationella programmen. På så sätt kan utbildningen anpassas utifrån varje individs förutsättningar. Skolverket har genomfört nio konferenser om den nya gymnasieskolan och om förändringarna inom särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå. Konferenserna har varit riktade till huvudmän, rektorer och lärare inom gymnasieskolan. Dessutom har studie- och yrkesvägledare inom grundskolan och gymnasieskolan samt från elevhälsan varit inbjudna. Skolverket har genom sina konferenser nått 3000 personer. Under 2012 har ett arbete pågått med att planera ett stödmaterial till lärare i gymnasieskolan om betygssättning och bedömning. Materialet planeras att bli klart till terminsstart 2013. Skolverket har tagit fram ett informationsmaterial till vårdnadshavare om den nya gymnasieskolan. Materialet finns även tillgängligt på lätt svenska och på de vanligaste invandrarspråken.

Kursplaner med kommentarer har publicerats för särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå.¹¹ Inom Skolverket pågår ett arbete med nya ämnesplaner för särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå och gymnasieskolan som träder i kraft den 1 juli 2013. Ett stödmaterial för särskild utbildning för vuxna kommer att utarbetas liksom för övriga skolformer inom vuxenutbildningen. Allmänna råd för bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen kommer att publiceras under 2013.

⁹ U2011/6543/S

¹⁰ <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/sarskola/om-grundsarskolan/kommentarmaterial-1.163566> <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/sarskola/om-grundsarskolan/filmer-om-grundsarskolans-laroplan-1.160017>

¹¹ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2938>

Skolverket ska löpande följa upp GY11 och särskilt belysa introduktionsprogrammet. Introduktionsprogram ska göra eleverna behöriga till utbildning inom ett nationellt program, förberedda för arbetsmarknaden eller annan utbildning. Två av de fem introduktionsprogrammen är öppna för de elever från grundsärskolan som kommunen bedömer har förutsättning att klara av utbildningen. Uppföljningen kommer på något sätt belysa förhållanden för tidigare grundsärskoleelever i introduktionsprogrammen.

Skolinspektionen kommer att genomföra kvalitetsgranskningar på temat *Skolsituationen för elever med funktionsnedsättning*. Under år 2011 ska dessa avse situationen för elever med autism och med Aspergers syndrom.

Skolinspektionen genomförde under 2012 en kvalitetsgranskning avseende skolsituationen för elever i grundskolan med diagnos inom AST (Autismspektrumtillstånd).¹² Slutsatserna från rapporten pekar på att skolorna och deras personal i stor utsträckning saknar fördjupad kunskap om vilka behov enskilda elever med dessa diagnoser har. Detta gör att skolorna får svårt att sätta in adekvata åtgärder som utgår från den enskilda elevens situation och som svarar mot elevens behov. Åtgärderna blir istället ofta av generell karaktär. Eftersom åtgärderna dessutom sällan följs upp blir det också svårt för skolorna att ändra åtgärderna så att eleven får ett bättre stöd att nå kunskapsmålen. Skolinspektionen pekar på behovet av kompetensutveckling och bättre utredningar för att sätta in rätt åtgärder. Det är skolhuvudmannens och rektors ansvar att se till att det genomförs utredningar och att dessa genomförs på rätt sätt och följs av åtgärder som motsvarar elevens behov.

Skolinspektionen avser att genomföra en tematisk granskning av utbildningen i sär vux.

Skolinspektionen har ännu inte genomfört någon specifik granskning av sär vux men i kvalitetsgranskningen av lärlingsutbildning för vuxna har elever från den särskilda vuxenutbildningen ingått. Eleverna i denna målgrupp kan ha stor nytta av den typ av arbetslivsintroduktion som en lärlingsperiod kan innebära. Granskningen av lärlingsutbildning för vuxna slutrapporteras under våren 2013. Granskningen visar att flera anordnare kommer att sluta med denna verksamhet eftersom de upp-

¹² Skolinspektionen, Skolsituationen för elever i grundskolan med diagnos inom autismspektrumtillstånd 2012:11

lever att den är både kostnads- och tidskrävande och att statsbidragen inte räcker till.

***Skolinspektionen** genomför en riktad tillsyn av handläggning och utredning inför mottagande i särskolan.*

Skolinspektionen har genomfört två granskningar av mottagandet i särskolan samt en uppföljning och fördjupning av ett antal fallexempel. Skolinspektionen har riktat kritik mot samtliga kommuner som granskats. Det är uppenbart att kommunernas handläggning och utredningar inte håller en godtagbar kvalitet vid beslut om mottagande i särskolan. Skolinspektionens granskning visar att handläggningen inför mottagande i särskolan brister och därmed inte är rättssäker. De psykologiska, pedagogiska, medicinska och sociala bedömningarna är i många fall inte av godtagbar kvalitet och i en del fall bygger bedömningarna på utredningar som gjorts flera år tillbaka i tiden. Det saknas i vissa fall sociala och medicinska utredningar. Kvaliteten på handläggningen och underlagen till beslut om mottagande i särskolan räcker således inte för de bedömningar som kommunen måste göra innan ett barn tas emot i särskolan. Ett krav är att de aktuella kommunerna går igenom alla sina utredningar gällande barn som idag går i särskola. Skolinspektionen riktar också en rad rekommendationer till kommunerna för att komma till rätta med problemen.

***Skolverket** ska i samråd med **Specialpedagogiska skolmyndigheten** sammanställa aktuell kunskap om hur förskolor och skolor skapar förutsättningar för barn, elever och vuxenstudier med funktionsnedsättning att utveckla kunskap så långt som möjligt. Sammanställningarna ska bidra till att ge en grov bild av utvecklingen och redovisas åren 2012 och 2015.*

En sammanställning med aktuell kunskap redovisades i samband med redovisningen 2012 avseende året 2011¹³ och en sammanställning planeras till redovisningen 2015.

¹³ Redovisning Genomförande av funktionshinderspolitiken 2011 dnr 2011:1104 daterad 2012-03-08

Skolverket ska genomföra en fördjupad studie av fristående skolor som särskilt vänder sig till elever med funktionsnedsättning och av särskilda undervisningsgrupper.

Under 2013 kommer Skolverket påbörja en kartläggning av utvecklingen i de fristående grund- och gymnasieskolor som enligt skollagen (2010:800) 10 kap. 35 § andra och tredje punkten samt 15 kap. 33 § erbjuder utbildningar inriktade mot elever som är i behov av särskilt stöd eller vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för. Uppdraget innebär att bl.a. kartlägga utbildningarnas omfattning och inriktning samt följa dess effekter sett till elevernas måluppfyllelse. Uppföljningen ska även ske utifrån ett barnrättsperspektiv och ett funktionshindersperspektiv. En redovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 augusti 2014.

Skolverkets studie om särskilda undervisningsgrupper som genomfördes under 2012 kommer publiceras under 2013. Studien kommer att ta upp hur kommuner och skolor organiserar och använder särskilda undervisningsgrupper, vilka skälen är till detta och till att elever placeras där. Den kommer även ta upp förändringar med anledning av den nya skollagen.

Skolverket ska genomföra en fördjupad studie om hur förskolan möter barn med funktionsnedsättning.

Denna fördjupade studie är inte inplanerad och har ännu inget startdatum.

Skolverket ska följa upp hur kommuner anpassar verksamheter vid gymnasial yrkesutbildning inom ramen för yrkesvux för att göra utbildningen tillgänglig för vuxna med funktionsnedsättning.

Yrkesvux är en satsning mellan år 2009-2014 på yrkesinriktad vuxenutbildning inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.¹⁴ Syftet är att bland annat att nå de grupper som saknar gymnasieutbildning alternativt har en

¹⁴ Förordningen (2009:43) om statsbidrag för yrkesinriktad och viss teoretisk vuxenutbildning på gymnasial nivå.

gymnasial yrkesutbildning som behöver kompletteras. Satsningen innebär att kommunerna kan få statsbidrag för utbildning till dessa grupper.

I en enkät till anordnarna av yrkesvux ställs frågan hur utbildningsanordnarna möjliggjort för personer med funktionsnedsättning att delta i utbildning inom ramen för yrkesvux. För att tillgängliggöra utbildningen för vuxna med funktionsnedsättning uppger kommunerna vanligen att lokalerna och utrustningen är anpassade, att man tillhandahåller hjälpmedel och att lösningarna är individanpassade. Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och dyslexi eller läs- och skrivsvårigheter är den typ av funktionsnedsättning för vilka flest kommuner närmare beskriver vilken typ av stöd de ger. Andra insatser som nämns är användning av resurscentrum och funktioner som specialpedagoger, studie- och yrkesvägledare, specialpedagog, kurator, teckentolk och arbetsterapeuter. Flera av kommunerna som anlitar externa utförare av yrkesvux hänvisar till att krav på tillgänglighet till utbildningen för vuxna med funktionsnedsättning ställs som krav vid upphandlingen.

Skolinspektionen ska årligen sammanställa erfarenheter från regelbunden tillsyn, kvalitetsgranskningar och arbetet med anmälningsärenden med bl.a. uppgifter om rektorers och lärares arbete med att anpassa undervisningen efter alla elevers behov. I den mån det är möjligt och lämpligt bör ett perspektiv som relaterar till elever med funktionsnedsättning belysas.

Skolinspektionen konstaterar med utgångspunkt i den regelbundna tillsynen¹⁵ bland annat att elever med olika typer av fysiska eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är överrepresenterade bland dem som inte tar sig vidare till gymnasieskolan eller inte avslutar en gymnasieutbildning. I granskningar har Skolinspektionen kunnat se hur elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inte sällan upplever, vid sidan av eventuella studiesvårigheter, ett socialt utanförskap i skolan. En ökad frånvaro och brister i samarbetet med hemmen förvärrar situationen ytterligare. I de anmälningar som görs till Skolinspektionen finns exempel på skolor som har svårt att skapa en fungerande skolsituation för denna grupp elever.

Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska följa upp hur respektive myndighet har haft ett handikappolitiskt perspektiv i sina verksamheter.

¹⁵ I Skolinspektionens årsrapport till regeringen om resultaten från tillsyn och granskning 2011 ”En skola med tilltro lyfter alla elever” lyfts situationen för elever med funktionsnedsättningar fram.

För Skolverkets del är denna uppföljning ännu inte inplanerad och har ännu inget startdatum. En specifik uppföljning av hur Skolinspektionen haft ett handikappolitiskt perspektiv i sin verksamhet har ännu inte gjorts.

Uppföljningen av hur Specialpedagogiska skolmyndigheten haft ett handikappolitiskt perspektiv i sina verksamheter sker huvudsakligen genom uppföljning av de tre övergripande styrinstrumenten: Instruktion, Verksamhetsplan, Intern styrning och kontroll. Samtliga insatser som angavs som nollvärden är pågående eller genomförda. Merparten, 19 insatser, inriktade på det handikappolitiska är genomförda under 2012. 12 av dessa har följts upp och visar att myndigheten uppnår sina delmål både vad gäller vad som skall genomföras och hur perspektivet ska genomföras. Pågående insatser kommer att följas upp när de har avslutats. De insatser som genomförts men ej uppföljts har inskrivna uppföljningar under årets andra och tredje kvartal.

Då det handikappolitiska perspektivet ingår i Specialpedagogiska skolmyndighetens ordinarie uppdrag visar de ordinarie uppföljningarna att myndigheten har ett handikappolitiskt perspektiv i sina verksamheter. Uppföljningen visar även att samtliga särskilda insatser som tillkommit som följd av det nationella uppdraget att bidra till funktionshinderpolitikens genomförande förts in i det övergripande interna styrdokumentet, Verksamhetsplanen, med angivelse av hur och när samt ansvarig för uppföljning. Insatserna har blivit särskilda fokusområden som stöttats av strukturer/rutiner och såväl myndighetsgemensamma som avdelningsvisa processer. Specialpedagogiska skolmyndigheten har under en tvåårsperiod satsat på att upprätta och utveckla uppföljningssystem vilket nu gör det möjligt att följa upp samtliga uppdrag, mål och uppgifter. Effekter kan ses internt och externt och myndigheten kan sägas i mycket hög grad ha detta perspektiv i sina verksamheter och därigenom i mycket hög grad bidra till genomförande av funktionshinderspolitiken. I Specialpedagogiska skolmyndighetens årsredovisning finns en kvantitativ och kvalitativ redovisning av genomförandets prestationer och effekter. I uppföljning av verksamhetsplanen finns prestationer och effekter relaterade till de särskilda insatser och fokus som genomförande av funktionshinderpolitiken kräver. Denna visar hög grad av måluppfyllelse (75-100 %) inom dessa områden.¹⁶

2.1.2 Övrigt arbete med koppling till inriktningsmål 1 och den första gruppen funktionshinderspolitiska delmål.

Nedan beskrivs myndigheternas övriga arbete med koppling till inriktningsmål 1 och de tre tillhörande delmålen utöver de insatser och utvärderingar för inriktningsmål 1 som beskrivits i avsnitt 2.1.1.

Förutsättningar för alla att utvecklas så långt som möjligt

Delmål: Förutsättningarna för alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga att utvecklas så långt som möjligt ska öka genom förbättringar av förskolors och skolors generella verksamhet.

¹⁶ Specialpedagogiska skolmyndigheten Årsredovisning 2012. Uppföljning av verksamhetsplan halvårsuppföljning 2012/2013.

Reformeringen av styrdokumenterna har medfört ett behov av översyn och revidering av aktuellt material som Skolverket tillhandahåller. Under året har arbete pågått med revidering av flera allmänna råd som har särskild signifikans för elever med funktionsnedsättning och detta delmål.

De allmänna råden om systematiskt kvalitetsarbete - för skolväsendet¹⁷ har som syfte att underlätta för och ge vägledning för att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som leder till bättre kvalitet och måluppfyllelse. Exempel på områden att utvärdera, som tas upp i kommentarerna till de allmänna råden, är hur förskole- och skolenheter arbetar förebyggande och främjande så att barn och elever i mindre utsträckning får behov av särskilt stöd samt hur barn och elever med funktionsnedsättning kan genomföra sin utbildning på bästa sätt.

I de allmänna råden för utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen¹⁸ betonas att utvecklingsplanen ska synliggöra hur eleven kan utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen för utbildningen. Skolverket har även utarbetat ett stödmaterial för den individuella studieplanen inom vuxenutbildningen.

De allmänna råden om pedagogisk omsorg¹⁹ ska stödja kommuner, enskilda huvudmän och personal och har som syfte att förbättra kvaliteten så att alla barn får samma möjlighet till en likvärdig verksamhet. I den betonas huvudmannens ansvar för att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling ges den omsorg som deras speciella behov kräver och vikten av att rutiner utarbetas för att uppmärksamma behoven samt att sådan kompetens som krävs för att dessa barn ska få sådan omsorg att den förbereder dem för fortsatt lärande tillhandahålls. Barn med funktionsnedsättning lyfts fram som exempel.

Skolverkets allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling²⁰ syftar till att stödja och synliggöra verksamheternas arbete med att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter samt för att förstärka verksamheternas arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. De allmänna råden grundar sig på bestämmelser i skollagen²¹, diskrimineringslagen²² och förordningen²³ om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling. De utgår även från bestämmelser i läroplanerna. De allmänna råden lyfter fram funktionshinder eftersom det är en diskrimineringsgrund. Skolverket har inom ett regeringsuppdrag²⁴ i samarbete med fjorton lärosäten genomfört högskolekurser med syfte att utveckla deltagande förskolor och skolors arbete för likabehandling och mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Fyra nationella konferenser riktade till skolhuvudmän, rek-

¹⁷ SKOLFS 2012:98

¹⁸ SKOLFS 2009:16

¹⁹ SKOLFS 2012:90

²⁰ SKOLFS 2012:10

²¹ SFS 2010:800

²² SFS 2008:567

²³ SFS 2006:1083

²⁴ (U2011/567/S och U2011/2649/S)

torer och förskolechefer har genomförts i samarbete med Skolinspektionen, Barn- och elevombudet (BEO), Diskrimineringsombudsmannen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Uttrycken vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet har fått ökad tyngd genom en ny bestämmelse i 2010 års skollag²⁵. Vetenskaplig grund innebär att kritiskt granska, pröva och sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang²⁶. Beprövad erfarenhet innebär att lärare stödjer sig på erfarenheter som prövats av många under en längre tid, som är granskade och dokumenterade. Både undervisningen och utbildningen ska vara forskningsbaserad, det ska finnas stöd i forskningen för de metoder skolan använder och de kunskaper som skolan lär ut. Det är centralt i skolornas arbete med att förbättra skolgången för elever med funktionsnedsättningar. Skolverkets uppgift är att sprida forskningsresultat till de verksamma i skolan och en utvecklingsinsats med fokus på begreppen vetenskaplig grund, beprövad erfarenhet och evidens i praktiken har förberetts av Skolverket. Insatsen är ett stöd för den egna skolans utveckling och lanseras i början av 2013.

Skolverket har under året deltagit i Temagruppen unga i arbetslivet. Projektet som drivs med stöd av Europeiska socialfonden leds av en styrgrupp med ordförande från Ungdomsstyrelsen och företrädare från bland annat Skolverket. Projektet samlar in och sprider erfarenheter från arbetsmarknadsprojekt för unga inom Europeiska socialfonden. Under 2012 har temagruppen lyft fram behovet av att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för unga med funktionsnedsättning. Temagruppen har även genom ett webbsänt frukostseminarium behandlat hur förutsättningarna för unga med funktionsnedsättning ser ut på arbetsmarknaden.

Skolverket är representerat i Handisams nätverk för ett öppet arbetsliv oavsett funktionsförmåga (AOF) vars syfte är att samla och dela kreativa lösningar som öppnar ett arbetsliv för alla, oavsett funktionsförmåga. Nätverket består av myndigheter och andra offentliga organisationer med uppdrag som berör ett minskat utanförskap i arbetslivet. Gemensamt ska nätverket uppmärksamma vilka strukturer och mekanismer som motverkar eller främjar delaktighet på arbetsmarknaden.

Från och med 2012 och tre år framåt kommer Specialpedagogiska Skolmyndigheten att fördjupa arbetet kring tillgänglighet. Det gör myndigheten genom att dels tillsätta en samordnare för tillgänglighet. Hittills har en samspelsmodell för tillgänglighet utvecklats som har spridits till myndighetens målgrupper. Modellen bygger på att kunskap om lärande, pedagogik, social och fysisk miljö måste fungera och samspela utifrån elevens behov och förutsättningar. Därigenom kan skolors generella verksamhet förbättras. Genom att använda samspelsmodellen följer även Specialpedagogiska skolmyndigheten den uttalade viljeinriktningen att myndighetens arbete ska vila på en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, dock delas de funktionshinderspolitiska och utbildningspolitiska målen upp i något annorlunda

²⁵ 1 kap. 5 § sista stycket skollagen (2010:800)

²⁶ Jfr prop. 2009/10:165 s. 223f.

segment men alla är inkluderade i modellen. Modellen har presenterats på Mellersta regionens tillgänglighetskonferens i Örebro 2012. Modellen sjösattes första gång på myndighetens Lika värde konferens. På detta vis har den spridits både regionalt och nationellt.²⁷

Specialpedagogiska skolmyndighetens övergripande plan för samordningen av tillgänglighet 2012-2014 innebär att samordnare tillsammans med en arbetsgrupp tar fram ett arbetsmaterial för vidare utbildning om hur man kan arbeta med att göra skolan tillgänglig för alla utifrån tidigare nämnda samspelsmodell, men även ta fram så kallade "Lärande exempel" utifrån rådgivningsärenden, specialskolorna och från utvecklingsprojekt finansierade av SIS-medel (statsbidrag för särskilda insatser i skolan, till utvecklingsprojekt som förbättrar lärmiljön för elever med funktionsnedsättning och ökar deras delaktighet i skolan). Arbetsmaterialet och de lärande exemplen innehåller ännu inte riktlinjer eller checklistor, utan kommer att visa hur man har gjort i olika miljöer och situationer utifrån det påvisade behovet av samspel mellan social, pedagogisk och fysisk tillgänglighet. Målgruppen för arbetsmaterialet och de "Lärande exemplen" är myndighetens egen personal, externa skolhuvudmän och skolpersonal, och föreslås ligga till grund för en distansutbildning, konferenser och utveckling av innehållet på webbsidorna. Framtagningen av arbetsmaterialet görs för att så långt det är möjligt säkerställa en likvärdighet i kunskapen om hur man kan arbeta med att få utbildningen tillgänglig för alla, oavsett var man bor eller har för huvudman.²⁸

Specialpedagogiska skolmyndigheten, som har kunskap om kraven på den fysiska miljön utifrån elever med funktionsnedsättningar, ska samarbeta med berörda myndigheter och intresseorganisationer för att överbrygga det informationsglapp som upplevs finnas hos de som arbetar för utformningen och användandet av skolans lokaler. Det kommer resultera i riktlinjer eller checklistor för skolhuvudmän, skolpersonal och förvaltare av skolor och de som ska bedöma skolans tillgänglighet och ska vara klart i april 2013.²⁹

Förskolor och skolor – anpassning av verksamhet

Delmål: Förskolor och skolor ska förbättra sitt arbete med att göra anpassningar av verksamheten när så behövs för att undanröja hinder för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning.

Denna insats och måluppfyllelse beskrivs av Specialpedagogiska skolmyndigheten på flera andra ställen i rapporten.

Skolverkets allmänna råd om bedömning och betygssättning i gymnasieskolan³⁰ tar upp flera aspekter av bedömning och betygssättning som kan vara betydelsefulla för elever med funktionsnedsättning. Utvärderingarna av elevernas kunskaper ska vara allsidiga och lärare behöver ge eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på

²⁷ Specialpedagogiska skolmyndigheten, Årsredovisning 2012

²⁸ ALL 2012/250 Beslut om centrala fördjupningsområden

²⁹ Specialpedagogiska skolmyndigheten, Myndighetens gemensam verksamhetsplan 2012-2013

³⁰ SKOLFS 2012:33

olika sätt. Läraren ska i analysen av elevernas kunskaper använda sig av olika underlag som tillsammans ger en bred och nyanserad bild av kunskaperna.

Skolverket deltar i ett samråd för stöd till utveckling av skolmåltider som leds av Livsmedelsverket. Seminarier har genomförts på tre orter för huvudmän på förvaltningsnivå. Skolverket och Livsmedelsverket tog upp aspekten födoämnesallergi i sina presentationer. Skolverket har i samarbete med Livsmedelsverket arbetat fram en modell som tar upp olika aspekter på mat i skolan. En aspekt är tillgänglighet och anpassning av den fysiska miljön för födoämnesallergiker och en annan aspekt är tillgänglighet till skolmåltiderna. Skolverkets websida har en länk till Livsmedelsverkets film *Lära med måltiden – om mat i skolan* - där specialkost tas upp.³¹ Karolinska institutets initiativ, webbverktyget *Skolmat Sverige*, har tagits fram i samråd med bland annat Skolverket. Verktyget innehåller frågor om hur måltiden anpassas för elever med behov av specialkost, om matsedeln för specialkost näringsberäknas, om kökets rutiner för att få in information om behov av specialkost, kökets hantering/ servering och rapportering av ev. tillbud, samt om utbildning av kökspersonal med ansvar för hantering av specialkost.

Skolornas tilltro till elevers förmåga

Delmål: Skolor ska ha tilltro till alla elevers och vuxenstuderandes förmåga och visa höga förväntningar på deras skolprestationer. Detta måste i högre grad än hittills gälla även elever och vuxna med funktionsnedsättning.

Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen³² har tagits fram för att stödja lärare, rektorer och huvudmän i arbetet med hur de nya skolförfattningarna bör hanteras i den pedagogiska praktiken. När det gäller möjligheten att bortse från enstaka delar av kunskapskraven om en elev har en funktionsnedsättning som utgör ett direkt hinder betonas att bestämmelsen endast avser bedömningen och inte undervisningen. När beslut fattas om att bortse från vissa delar av kunskapskraven bör det noggrant följas upp varför inte eleven har haft möjlighet att uppfylla kraven samt erbjudas så goda möjligheter till utveckling och lärande som möjligt.

Skolverket har i uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser för lärare samt vid behov utveckla material för att stödja utvecklingen av ämnet idrott och hälsa i de obligatoriska skolförfattningarna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.³³ Skolverket har inom regeringsuppdraget bjudit in myndigheter och organisationer till ett samråd om behovet av insatser för att förbättra förutsättningarna för deltagande i undervisningen av idrott och hälsa för elever med funktionsnedsättning. Skolverket har även medverkat vid konferenser om anpassad fysisk aktivitet för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar.

³¹ <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/grundskoleutbildning/mat-i-skolan-1.185012>

³² SKOLFS 2011:149

³³ Regleringsbrev för Skolverket 2012

Effekter i det externa arbetet utifrån Specialpedagogiska skolmyndighetens interna kompetenssatsning kring barnrättsperspektivet visas utifrån att i olika situationer diskuteras barns, ungdomars och vuxnas delaktighet, formerna för det och möjligheter till det i ett tidigt skede. Då eleven själv deltar i samtal där de direkt kan uttrycka sin åsikt, efterfrågas konsekvent deras synpunkter. När eleven inte deltar, efterfrågas elevernas synpunkter indirekt i diskussioner med berörda pedagoger och skolledare.

Specialpedagogiska skolmyndighetens rådgivare bedömer att effekter på kort sikt redan uppnåtts genom att pedagogerna blivit mer uppmärksamma på barnens rättigheter. I processerna kring pedagogisk utredning och åtgärdsprogram lyfter huvudmannen i ökande utsträckning in elevens åsikter och rättigheter på ett tydligt sätt.

På ett par års sikt kommer alltfler elever att involveras i utarbetandet av åtgärdsprogram och därigenom få bättre möjligheter att följa och påverka sin egen måluppfyllelse. En annan förväntad effekt är en stärkt samverkan med kommuner som också har pågående utvecklingsarbeten i syfte att stärka barns rättigheter. På längre sikt bör det leda till att fler elever med funktionsnedsättning får förutsättningar att nå godkänt betyg och högre kunskapskvaliteter. Specialpedagogiska skolmyndigheten ser också på sikt ett ökat behov av stöd till kommunerna för att utveckla strukturer och organisation i det specialpedagogiska arbetet så att barnrättsperspektivet beaktas och att eleven blir delaktig i utvecklingen av lärmiljön.³⁴

2.2. Val av skola och tillgänglighet, inriktningsmål 2

Inriktningsmål 2. Med utgångspunkt i de förtydligade bestämmelserna i Plan- och bygglagen³⁵ och skollagen ska tillgängligheten samt uppföljningen av tillgängligheten för elever med funktionsnedsättning i förskola och samtliga skolformer förbättras.

Delmål: Möjligheterna för elever med funktionsnedsättning att välja skola liksom möjligheterna för vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning att välja förskola ska bli bättre genom en ökad tillgänglighet.

Delmål: Kunskaperna om hur skolors och förskolors lokaler kan bli mer tillgängliga ska öka hos huvudmän, rektorer, lärare, förskollärare och övrig skolpersonal.

2.2.1 Insatser formulerade för arbetet med delmål under inriktningsmål 2.

Skolmyndigheterna har formulerat följande insatser och uppföljningar i arbetet med det andra inriktningsmålet och den andra gruppen funktionshinderspolitiska delmål. Insatserna motsvarar i varierande grad delmålen, vissa kan kopplas till ett delmål medan andra är av mer övergripande karaktär och kan kopplas till flera av delmålen.

³⁴ Specialpedagogiska skolmyndigheten, Regionernas årsredovisning av specialpedagogiskt stöd 2012

³⁵ Plan- och bygglagen 2010:900

Specialpedagogiska skolmyndigheten ska fortsätta sprida ett webbaserat stöd till skolbuvudmän och skolor samt genomföra konferenser för att bidra till ökad tillgänglighet till lokaler och verksamhet. **Skolverket** och **Skolinspektionen** ska i olika sammanhang informera om Specialpedagogiska skolmyndighetens roll och uppdrag.

Specialpedagogiska skolmyndighetens webbaserade specialpedagogiska stöd är omfattande. Under 2010/11 genomfördes en omfattande tillgänglighetsinsats genom utvecklingen av myndighetens webbaserade information. En ny extern webbplats lanserades under senare delen av året. Användartester (ALL.2012/126) i samband med utvecklingen visar att den nya webbplatsen har en användarvänlig struktur som är målgruppsanpassad, att språket är lätt att förstå och att användarna i stor utsträckning upplever att de kan utföra ärenden såsom få svar på vissa specialpedagogiska frågor, hitta läromedel och hitta kontaktuppgifter till myndigheten. Av årets 223 000 unika besökare uppger 40 procent att de besökt webbplatsen för första gången.

Specialpedagogiska skolmyndigheten registrerade under 2011 hundratusen sidvisningar om tillgänglighet. Under 2012 ligger denna siffra på samma nivå. Under 2012 har det liksom tidigare år varit en generellt stor efterfrågan på kurser som publiceras på externa webbsidan.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har sedan 2010 anordnat tillgänglighetskonferenser. Under tillgänglighetskonferensen i november 2012 var temat fysisk tillgänglighet och målgruppen var skolledare, specialpedagoger eller ansvariga för skollokaler.

Under året har Specialpedagogiska skolmyndigheten presenterat sin verksamhet vid bland annat Särskolans rikskonferens, Bok- och biblioteksmässan och Skolforum. Temat för medverkan har varit allas rätt till likvärdig utbildning. Utifrån mässans målgrupp, informerade myndigheten om specialpedagogiska läromedel, nya metodmaterial och rapporter, kursutbud, specialsolan och det specialpedagogiska stöd myndigheten kan erbjuda. Myndighetens kompetens har synliggjorts vid 10 seminarietillfällen i dessa sammanhang. På så vis har myndigheten tagit emot drygt 7 500 monterbesökare och mött närmare 500 seminariedeltagare.³⁶

Specialpedagogiska skolmyndigheten har, utöver de särskilda satsningar som redovisats ovan, som sitt ordinarie uppdrag att anordna och medverka i kompetensutveckling genom konferenser, kurser och nätverk inom ramen för specialpedagogiskt stöd. Specialpedagogiskt stöd handlar i första hand om utveckling av lärmiljön för att öka möjligheterna till en likvärdig utbildning, med utgångspunkt i pedagogiska konsekvenser av olika funktionsnedsättningar. Det särskilda Specialpedago-

³⁶ Specialpedagogiska skolmyndigheten Årsredovisning 2012

giska skolmyndigheten har gjort under 2012 är utveckling av policys för stödområdena som skall säkerställa att de handikappolitiska målen kan nås internt och externt. Checklistor som utgår från FN konventionerna används av myndigheten som verktyg såväl internt som externt. Myndigheten har även infört kvalitetssäkrings- och uppföljningssystem för samtliga stödområden.³⁷

Under året har Specialpedagogiska skolmyndigheten erbjudit 364 kurser/ konferenser med inriktning mot pedagogiska konsekvenser av nästan alla funktionsnedsättningsområden där fokus har legat på lärande, anpassning och tillgänglighet. Myndigheten har mött 13310 deltagare genom detta och det är en liten ökning av antalet kurser och deltagare jämfört med 2011 där siffran var 359 kursdagar och 13156 deltagare. En del av dessa utbildningar har samordnats över skolforms-, kommun- och länsgränser. Därigenom skapas arenor för kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande. Vid planering och utformning av kurserna, använder sig myndigheten även av de rön som Skolverket lyft fram i PM om "Effektiv kompetensutveckling" när det gäller framgångsfaktorer för kompetensutvecklingsinsatser inom svensk förskola, skola och vuxenutbildning.³⁸

För att kunna möta efterfrågan så effektivt som möjligt, har Specialpedagogiska skolmyndighetens distanskurser använts som ett sätt att nå ut till många deltagare. Distansverktyget används till både kurser och nätverk och organiseras både regionalt och nationellt. 41 kurser kring pedagogiska konsekvenser av specifika funktionsnedsättningar erbjuds med flera kursstarter per år. Dessa har haft 917 deltagare.

Utvärderingar görs av samtliga kurser, konferenser och distansutbildningar. Med utgångspunkt i dessa utvärderingar, bedömer Specialpedagogiska skolmyndigheten att effekterna av de flesta kurser är goda på kort sikt, det vill säga att kursdeltagarna anser att deras kompetens ökat och att de förväntade målen med kursen uppnåtts.³⁹

Skolverket avser att fortsätta informera om Specialpedagogiska skolmyndighetens roll och uppdrag och synliggöra myndigheten i de sammanhang där tillgänglighet för elever med funktionsnedsättning är aktuellt.

Som framgår av tidigare svar har ett arbete påbörjats för att höja kunskapen om Specialpedagogiska skolmyndighetens uppdrag och roll inom Skolinspektionen.

Skolverket ska upprepa den enkätundersökning som låg till grund för Skolverkets tillgänglighetsstudie.

³⁷ Ibid

³⁸ Ibid

³⁹ Ibid

Denna studie är ännu inte inplanerad och har ännu inget startdatum. Det finns flera metodologiska problem med att ”upprepa den enkätundersökning som låg till grund för Skolverkets tillgänglighetsstudie”.⁴⁰ Skolverket avser att ändra insatsen till att ”genomföra en tillgänglighetsstudie”.

Skolverket ska redovisa omfattningen och karaktären av överklaganden, som kan relateras till elevers funktionsnedsättning, angående val av skola.

En beskrivning av omfattningen och karaktären av överklaganden som kan relateras till elevers funktionsnedsättning inhämtas från Skolväsendets överklagandenämnd årligen inför denna avrapportering. Till Skolväsendets överklagandenämnd finns möjlighet för enskilda att överklaga bl.a. åtgärdsprogram, särskild undervisningsgrupp, anpassad studiegång och skolplacering. Dessa bestämmelser gäller inte förskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

Under 2012 har till Överklagandenämnden inkommit:

- 54 överklaganden gällande åtgärdsprogram,
- 19 överklaganden gällande särskild undervisningsgrupp
- 4 överklaganden gällande anpassad studiegång, och
- 223 överklaganden gällande skolplacering.

När det gäller överklagande av åtgärdsprogram, särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång handlar ett stort antal av dessa ärenden, uppskattningsvis minst 75 procent, om barn med någon slags funktionsnedsättning. Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är vanligast.

Specialpedagogiska skolmyndigheten ska sammanställa i vilken mån tillgänglighetskonferenserna och informationsmaterialet har nått målgrupperna. **Specialpedagogiska skolmyndigheten** ska också bedöma i vilken mån kunskaperna om tillgänglighet har ökat.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har under året utvärderat effekterna av informationssatsningen som gjordes inom ramen för regeringsuppdraget Ökad tillgänglighet i skolan. Vid en kvantitativ uppföljning under 2012 visar det sig att 65 procent av rektorerna och 61 procent av tjänstemännen anser att den fysiska miljön

⁴⁰ Skolverket (2008) Tillgänglighet till skolors lokaler

är tillgänglig för elever med funktionsnedsättning. Medan 48 procent av rektorerna och 34 procent av tjänstemännen anser att pedagogiken är tillgänglig. Samtidigt anser en majoritet att det finns möjligheter att göra både pedagogiken och den fysiska miljön tillgänglig.⁴¹

Specialpedagogiska skolmyndigheten har också under året bjudit in medlemmar i intresserådet och föräldrarådet, samt myndighetskollegor, till ett seminarium om tillgänglighet.

Specialpedagogiska skolmyndighetens Mellersta region initierade och genomförde en tillgänglighetskonferens i Örebro november 2012. Temat var fysisk tillgänglighet och målgruppen var skolledare, specialpedagoger eller ansvariga för skollokaler. Antal deltagare var 81 personer som fördelades på målgruppen med 50 % specialpedagoger, skolledare 20 % samt icke pedagogisk personal 30 %. Bland dessa återfanns byggnadsingenjörer, kökschefer, arbetsterapeuter, elevhälsa samt administrativ personal. Utvärderingen via enkät med 46 % svarande visar att deltagarna (50 %) i hög utsträckning ansåg att de kommer att få nytta av konferensen i sitt arbete. Ca hälften svarade "håller med till en del" (17 st.) Endast tre personer svarade "håller med lite". Samtliga skolformer var representerade, 60 % kom från förskola och obligatoriska skolformer, 15 % kom från gymnasiet och 25 % var från förvaltningsnivån.⁴²

Varje år producerar Specialpedagogiska skolmyndigheten fyra nummer av tidningen Lika värde med cirka 34 000 i upplaga. Tidningen ska stödja myndighetens övergripande mål och vara ett verktyg i det specialpedagogiska stödet, till exempel genom att sprida lärande exempel. Den är också ett led i att överföra kunskap och föra ut resultat från forskningsprojekt. Lika värde skickas bland annat ut till alla förskolor med fler än fem anställda, till alla grundskolor, gymnasieskolor, grundsär- och gymnasiesärskolor, kommunal vuxenutbildning, svenska för invandrare, skolchefer och skolnämnder.

Sammantaget gör Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömningen att mötet med 20150 deltagare av myndighetens målgrupper genom konferenser/mässor och kurser samt kännedomsmätningens 790 respondenter, och Lika Värde upplagan på 34 000 så är det i mycket hög grad sannolikt att kunskaperna om tillgänglighet har ökat. Bedömningen kan verifieras av att det i närmare 90 % av de totala 3827 rådgivningsuppdragen finns något inslag av stöd riktat mot pedagogens arbetssätt, vilket ter sig naturligt eftersom pedagogen är nyckeln till elevens lärmiljö. Inriktning mot att öka förståelsen för hur elevens lärande påverkas av funktionsnedsättningen ökar med elevernas ålder och är högst i uppdrag riktade mot vuxenutbildning. Det samma gäller inriktning mot skolans organisation, om än inte lika tydligt. Stöd in-

⁴¹ Kännedom om Specialpedagogiska skolmyndigheten En undersökning bland tjänstemän och rektorer, våren 2012. Exquiro Market research

⁴² Specialpedagogiska skolmyndigheten Mellersta regionen, Uppföljning av tillgänglighetskonferens 2012

riktat på hur pedagogen ska bemöta eleven för att kunna skapa en bra lärmiljö är alltså det som efterfrågas mest och särskilt tydligt i de lägre åldrarna.⁴³

2.2.2. Övrigt arbete med koppling till inriktningsmål 2 och den andra gruppen funktionshinderspolitiska delmål

Nedan beskrivs myndigheternas övriga arbete med koppling till inriktningsmål 2 och de tre tillhörande delmålen utöver de insatser och utvärderingar för inriktningsmål som beskrivits i avsnitt 2.2.1.

Att välja skola

Delmål: Möjligheterna för elever med funktionsnedsättning att välja skola liksom möjligheterna för vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning att välja förskola ska bli bättre genom en ökad tillgänglighet.

Skolverket genomförde under 2012 en undersökning om elevers uppfattningar om valprocessen inför gymnasievalet, valalternativens omfattning, tankar om valprocessen och motiv för själva valet. I studien kommer frågor ställas till elever med funktionsnedsättning om hur de uppfattar valprocessen. Studien kommer att publiceras under 2013.

En viktig pusselbit för att öka elevers och vårdnadshavares möjlighet och förutsättningar att välja skola är att utveckla begreppet delaktighet, till ett begrepp som går att använda både praktiskt och analytiskt. Specialpedagogiska skolmyndigheten ska därför under 2011-2013 bedriva ett delaktighetsprojekt vars övergripande syfte är bidra till att elever med funktionsnedsättning ska få en bättre skolmiljö och därmed ökade möjligheter utveckla de förmågor som skolans styrdokument anger. Det gäller både kunskapsmål och övriga mål. Hittillsvarande resultat är framtagande av ett antal aspekter som bidrar till en gemensam förståelse för ett arbetslag och underlättar även då man vill ringa in en elevs hela skolsituation. De olika aspekterna av delaktighet är: Tillhörighet, Tillgänglighet (fysisk, socio kommunikativ, symbolisk), Samhandling, Engagemang, Erkännande, Autonomi.⁴⁴

Inom projektet har de olika aspekterna av delaktighet utforskats. Dessutom har en studie genomförts. Genom intervjuer har projektet tagit del av elevers egna erfarenheter av delaktighet och bristande delaktighet. Dessutom har observationer i elevernas skolmiljö gjorts. Totalt har 29 intervjuer med elever och 14 observationer i elevernas skolor genomförts. Nästa fas i projektet är inriktat på hur den utvecklade tankestrukturen för delaktighet ska kunna användas i arbetet med specialpedagogiskt stöd. Dessa aspekter kan ligga till grund för den fortsatta dialogen mellan skolmyndigheterna och utgöra en grund för framtida gemensamma mätningar av

⁴³ Kännedom om Specialpedagogiska skolmyndigheten En undersökning bland tjänstemän och rektorer, våren 2012. Exquiro Market research. Specialpedagogiska skolmyndighetens Årsredovisning 2012

⁴⁴ Specialpedagogiska skolmyndigheten Årsredovisning 2012

grad av tillgänglighet i skolorna. För elever och föräldrar kan detta bli ett kunskapsunderlag för att kunna välja skola.⁴⁵

Inom Specialpedagogiska skolmyndighetens egen verksamhet, specialskolan har särskilda satsningar gjorts för flexibel skolgång bl.a. genom möjligheten att vara deltidselev i specialskolan samt genom att ha god kontakt med elevernas hemkommuner. En särskild informationsuppgift ligger också sedan 2012 på specialskolan att vara en förebild för tillgänglighet och visa på betydelsen av en fungerande kommunikation och en god kommunikativ miljö t.ex. när det gäller en teckenspråkig miljö. Skolhuvudmän har möjlighet att få stöd i dessa frågor.⁴⁶

Specialpedagogiska skolmyndigheten har under 2012 beviljat SIS-medel till utvecklingsprojekt som syftar till att utveckla lärandemiljön för elever med funktionsnedsättning. Utvecklingsprojekt kan ge skolhuvudmän möjlighet att utveckla och pröva nya arbetssätt där erfarenheterna på sikt tas tillvara i den ordinarie verksamheten. Under året har 14 uppföljningsbesök genomförts vid utvecklingsprojekt som beviljats bidrag från anslaget. Detta är en ökning i jämförelse med år 2011 då nio uppföljningsbesök genomfördes. Tillgänglighetsprojekt är utvecklingsprojekt där syftet med insatserna är att skapa en tillgänglig lärmiljö för elever med funktionsnedsättning. Projekten ska ta sig an tillgängligheten utifrån ett helhetsgrepp: samspelet mellan social, pedagogisk och fysisk miljö. Myndigheten definierar från år 2011 tillgänglighetsprojekten som en särskild form av utvecklingsprojekt.⁴⁷

Under 2012 genomfördes en utvärdering av tillgänglighetsprojekten som beviljades medel för år 2011. Den visade att bidraget har en avgörande betydelse för projektens tillkomst. Med utgångspunkt från syftet att stimulera utvecklingen av lärandemiljön för elever med funktionsnedsättning visar utvärderingen dessutom att bidraget förefaller ge detta resultat. Genomförandet av tillgänglighetsprojekten stimulerar ett utvecklingsarbete i verksamheterna som i varierande grad förefaller utveckla lärandemiljön för eleverna. Utvärderingen visade dock att en förhållandevis stor andel av alla utvecklingsprojekt (inklusive tillgänglighetsprojekten) inte blir genomförda inom utsatt tid och att genomförandet ofta är beroende av vissa enskilda nyckelpersoner. Om dessa personer försvinner från verksamheter riskerar projektet att försenas eller alls bli av. Slutligen visade utvärderingen att flera av tillgänglighetsprojekten endast beaktade en del av en tillgänglig lärmiljö, exempelvis den fysiska miljön, utan att i någon större utsträckning beröra andra aspekter. Det visade sig också att projekten i flera fall inte utvärderats eller dokumenterats.⁴⁸

Kunskaper om lokalers tillgänglighet

Delmål: Kunskaperna om hur skolors och förskolors lokaler kan bli mer tillgängliga ska öka hos huvudmän, rektorer, lärare, förskollärare och övrig skolpersonal.

⁴⁵ Ibid

⁴⁶ Specialpedagogiska skolmyndigheten Myndighetsgemensam Verksamhetsplan 2012-2013

⁴⁷ Specialpedagogiska skolmyndigheten Årsredovisning 2012

⁴⁸ Ibid

Specialpedagogiska Skolmyndigheten har genomfört en Tillgänglighetskonferens i Örebro om den fysiska tillgängligheten i skolan. Konferensen fördjupade sig kring hur lärmiljön kan ge det stöd som elever behöver för sitt lärande, med frågor som: Vad säger skollagen och hur påverkar de nya läroplanerna utformningen av våra skolmiljöer? Vad ger vi för signaler till elever när de erbjuds en förbisedd skolmiljö istället för en trivsamt och funktionell arbetsmiljö? Och hur kan barnrättsperspektivet säkerställas vid förändringar i skolmiljön? Konferensens målgrupp var skolledare, specialpedagoger eller ansvariga för skollokaler och den första av en serie konferenser där temat tillgänglighet står i fokus ur olika perspektiv.

Specialpedagogiska Skolmyndigheten har under 2012 i samverkan med Mälardalens Högskola gjort en kartläggning av tillgängligheten i förskolor och skolor i myndighetens mellersta region. Det är en nulägesbeskrivning av kommuners sätt att erbjuda alla barn, elever och studerande en tillgänglig utbildning.⁴⁹ En slutsats är att den fysiska miljöns tillgänglighet är en grundförutsättning för den övriga tillgängligheten. Studien visar att framkomligheten och användbarheten är relativt god i grundskolor och förskolor. Möjligheten att orientera sig behöver däremot bli bättre. Fler grupperum i grundskolan kan avlasta trånga och svårmöblerade klassrum. Korridorer och skolgårdar är andra förbättringsområden.

Specialskolorna har genom styrning i verksamhetsplan öppnat upp för möjligheten att vända sig till dem med bl.a. frågor om anpassning av lokaler. I samband med pågående omlokaliseringar av Manillaskolan och Östervångsskolan involveras eleverna i hög grad och är bland annat mycket delaktiga i att prova ut ändamålsenliga undervisningslokaler. Skolorna har tagit emot både nationella, som internationella studiebesök då de ligger i framkant vad gäller den auditiva och visuella miljön.

Specialpedagogiska skolmyndigheten deltog tillsammans med tre producenter av skolmöbler med utställning och presentationer kring ”Möjligheternas klassrum” på Skoldagarna i Malmö.

2.3 Ökade kunskaper om funktionsnedsättning och hur behov kan mötas, inriktningsmål 3

Inriktningsmål 3. Kunskaperna om funktionsnedsättningar och hur undervisningen kan utformas efter varje barns, elevs eller vuxenstuderandes behov ska förbättras.

Delmål: Kunskapen ska öka bland skolhuvudmän och personal i skola och förskola om de konsekvenser för barns, elevs och vuxnas lärande och kunskapsutveckling som en funktionsnedsättning kan medföra.

Delmål: Skolors kännedom ska öka om var de kan få råd och stöd i frågor rörande konsekvenserna för skolarbetet av en funktionsnedsättning.

⁴⁹ Tillgänglighet för alla i skolan. En kartläggning av den fysiska, sociala och pedagogiska miljön i förskolor och skolor i Specialpedagogiska Skolmyndighetens mellersta region, Eva Skogman Mälardalens högskola. Oktober 2012

Delmål: Tillgången till och kännedomen om olika lärverktyg, som t.ex. anpassade läromedel och digitala lärverktyg ska öka.

Delmål: Skolors och skolbuvudmäns kännedom om hur IT-stöd ska utformas för att vara tillgängliga för alla ska öka.

2.3.1. Insatser formulerade för arbetet med delmål under inriktningsmål 3.

Skolmyndigheterna har formulerat följande insatser och uppföljningar i arbetet med det tredje inriktningsmålet och den tredje gruppen funktionshinderspolitiska delmål. Insatserna motsvarar i varierande grad delmålen, vissa kan kopplas till ett delmål medan andra är av mer övergripande karaktär och kan kopplas till flera av delmålen.

Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska genomföra en gemensam informationssatsning för att visa på vilket sätt skolmyndigheterna kan bidra till att nå de handikappolitiska målen i skolsektorn. Specialpedagogiska skolmyndigheten samordnar satsningen.

Denna gemensamma informationssatsning har diskuterats mellan myndigheterna men är ännu inte påbörjad.

Skolverket och Skolinspektionen ska utnyttja olika sammanhang för att synliggöra Specialpedagogiska skolmyndighetens roll och uppdrag.

Skolverket avser att fortsätta informera om Specialpedagogiska skolmyndighetens roll och uppdrag och synliggöra myndigheten i de sammanhang där det är aktuellt. Som framgår av tidigare svar har ett arbete påbörjats på Skolinspektionen för att höja kunskapen om Specialpedagogiska skolmyndighetens uppdrag och roll.

Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska samverka i forsknings-spridningen på tema specialpedagogisk forskning. Skolverket samordnar spridningen.

Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten har fortsatt sin samverkan vad gäller forsknings-spridningen inom det specialpedagogiska området. Bevakningen

bekostas gemensamt av myndigheterna och dubbelpubliceras på myndigheternas webbsidor. Myndigheterna har under 2012 utarbetat en skrift på temat inkludering som kommer att publiceras under 2013 som en del i publikationsserien Forskning för skolan.

På myndigheternas webbsidor anges avhandlingar, forskningsstudier och intervjuer med forskare inom det specialpedagogiska området. I huvudsak presenteras internationell och svensk forskning. Fokus är på forskning som är relevant för rektorer, lärare, specialpedagoger och speciallärare. Där finns även äldre forskning med stor betydelse för forskningsfältet. För att presentera relevant specialpedagogisk forskning på hemsidan, har Specialpedagogiska skolmyndigheten tillsammans med Skolverket gett Högskolan i Malmö i uppdrag att ta fram forskningsmaterial som publiceras på dessa sidor. Under 2012 hade Skolverkets forskningswebb 322 606 antal sidvisningar varav 42 349 av sidvisningarna var besök på de delar som berör specialpedagogisk forskning.⁵⁰

***Skolverket** ska genom den statliga rektorsutbildningens gemensamma lärplattform informera om skolmyndigheternas ansvar och synliggöra de handikappolitiska målen.*

Under året har en informationssatsning av Skolverket förberetts. Insatsen är riktad mot rektorer och kommer under 2013 att lanseras på den statliga rektorsutbildningens lärplattform för att sprida och synliggöra de funktionshinderspolutiska delmålen och informera om skolmyndigheternas ansvar och möjligheter till stöd. Genom användningen av plattformen kommer samtliga rektorer i utbildning att kunna nå årligen. Insatsen består bland annat av en film där respektive skolmyndighets generaldirektörer medverkar och beskriver hur respektive myndighet kan stödja rektorerna i detta arbete. I filmen medverkar även sex unga med olika funktionsnedsättningar som nyligen lämnat skolsystemet som ser tillbaka på sin studietid och beskriver hur deras skolgång varit, vad som fungerat bra och vad som kunde gjorts bättre. Genom de f.d. elevernas medverkan ger det en inblick i hur ett urval av elever med funktionsnedsättning upplevt den skolgång som de nyss avslutat. Insatsen beräknas leda till publikation under 2013.

***Skolverket** ska fördela bidrag till organisationer vilkas verksamhet syftar till att stödja specialpedagogisk kompetensutveckling av lärare.*

⁵⁰ www.skolverket.se/skolutveckling/forskning

Detta bidrag är inte inplanerat och har ännu inget startdatum. Skolverket har inte möjlighet att genomföra en sådan satsning inom ramen för befintliga statsbidrag. Statsbidragen är styrda av förordningar som reglerar inriktningen av bidragen.

I dagsläget fördelar Skolverket bidrag till vissa elev- och föräldraorganisationer.⁵¹ Hälften av de föräldraorganisationer som fått bidrag för 2012 består av funktionshindersonsorganisationer. Dessa organisationer tilldelades 23 procent av den totala summa som utdelades för år 2012. Flera erbjuder till viss del utbildning som riktar sig till skolpersonal eller elevhälsans personal.

Specialpedagogiska skolmyndigheten ska redovisa en uppföljning av sin strategiska samverkan med skolhuvudmän och omfattning av deltagande i Specialpedagogiska skolmyndighetens kurser.

För perioden 2011-2013 har Specialpedagogiska skolmyndigheten satt upp målet att samtliga kommunala skolhuvudmän och så många fristående skolhuvudmän som möjligt ska ha fått erbjudande från Specialpedagogiska skolmyndigheten om att upprätta ett avtal eller en överenskommelse som ska redovisa hur man tillsammans avser att arbeta med ökad tillgänglighet i skolan samt hur man avser att öka kunskaperna om de pedagogiska konsekvenserna för barn, unga och vuxna med en funktionsnedsättning.

Antal skolhuvudmän som under perioden t o m vårterminen 2012 träffat representanter från Specialpedagogiska skolmyndigheten i strategisk skolhuvudmannasamverkan:

- Fristående: 351 (i siffran ingår representanter för koncerner, vilka i sin tur kan innehålla flera skolenheter) av 5 647 kända huvudmän
- Kommunala: 214 av 295 (i totalsiffran ingår förutom kommuner vissa särskilda förvaltningar för vuxenutbildning)

När det gäller målsättningen att träffa kommunala skolhuvudmän och erbjuda avtal om samarbete, är måluppfyllelsen mycket god. Nästan samtliga skolhuvudmän som man mött i samverkan har fått erbjudande om överenskommelse eller avtal. Drygt 500 erbjudanden om avtal har resulterat i knappt 200 avtal eller överenskommelser, med kommunala skolhuvudmän. Myndigheten ser samverkan med fristående skolhuvudmän som ett utvecklingsområde och har uppmärksammat detta i verksamhetsplanen för 2013-2014.

Strategisk samverkan med skolhuvudmän sker enligt en fastställd processbeskrivning för att säkra en likvärdighet över landet och möjliggöra jämförelser. Doku-

⁵¹ Statsbidraget regleras i förordningen (1998:1636) om vissa statsbidrag för utvecklingen av skolväsendet

mentationen upprättas gemensamt och innehåller uppgifter om skolans utvecklingsområden, tillgänglighetsfrågor, barnrättsperspektivet samt uppföljning av tidigare träffar. Träffarna mynnar ut i en överenskommelse på både kort och lång sikt. Myndigheten följer upp överenskommelserna och kan konstatera ett flertal effekter av samverkan med skolhuvudmän såsom:

- Kommunerna har upplevt att genomgången av den egna verksamheten ger nya perspektiv och ökad allmän kompetens för den egna personalen
- Kommunerna känner en trygghet i att Specialpedagogiska skolmyndighetens kompetens är ett tillgängligt stöd i situationer när man ställs inför frågeställningar kopplade till elevers funktionsnedsättning
- Samverkan har resulterat i ett antal konkreta insatser, till exempel uppbyggnaden av skoldatatek, lokala distanskurser och fortbildning för chefer
- Myndigheten når allt oftare representanter för vuxenutbildningen genom dessa samverkansträffar, vilket är något myndigheten strävar efter

Samverkan har också ökat skolhuvudmannens kännedom om Specialpedagogiska skolmyndigheten vilket har gett resultat i den senaste kännedomsmätningen. Dessutom ger träffarna myndigheten bra återkoppling på tidigare insatser, vilket är värdefullt i planering och styrning av verksamheten.⁵²

*Skolverket ska i samråd med **Specialpedagogiska skolmyndigheten** komplettera den återkommande uppföljningen av it-användning och -kompetens på skolområdet med frågor om tillgång och användande av it-stöd för elever med funktionsnedsättning.*

Under året har frågan om hur it kan ge stöd till elever med särskilda behov fokuserats bland annat genom att Skolverkets it-uppföljning kompletterats med frågor om tillgång till digitala verktyg för elever i behov av särskilt stöd. Samverkan har skett både internt och externt med i första hand Specialpedagogiska skolmyndigheten. Rektorer på ett urval av grund- och gymnasieskolor har fått besvara fyra frågor som gäller it och elever i behov av särskilt stöd i den skola de arbetar på. Frågorna gällde i vilken utsträckning elever med funktionsnedsättning har tillgång till kompensatoriska och/eller alternativa it-verktyg, i vilken mån elever i behov av särskilt stöd har tillgång till ändamålsenliga it-verktyg, i vilken utsträckning lärarna har kompetens att använda och anpassa program/alternativa it-verktyg samt i vilken utsträckning lärarna har tillgång till Skoldatatek. Lärare har tillfrågats om it underlättar möjligheterna att anpassa undervisningen för alla elever utifrån deras olika behov och förutsättningar samt om it underlättar anpassning av undervisningen för elever i behov av särskilt stöd. Uppföljningen publiceras i mitten av april 2013.

⁵² Specialpedagogiska skolmyndigheten Årsredovisning 2013. Uppföljning av verksamhetsplan halvårsuppföljning 2012/2013.

Grundsärskolan, gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna ingår inte i Skolverkets uppföljning av it-användning och it-kompetens. Kunskapen om hur it används i dessa utbildningar har därmed varit begränsad. Under 2012 har en studie genomförts i grundsärskolan och gymnasiesärskolan som är avsedd att kunna ligga till grund för eventuella framtida uppföljningar. Denna redovisning kommer att ingå i den studie om it-användning och it-kompetens hos barn, elever och lärare i förskola, skola och vuxenutbildning som redovisas i april 2013.

Skolverket har samverkat med Specialpedagogiska skolmyndigheten i samband med EU-arbete genom European Agency for Special Needs Education om ICT for Inclusion, en europeisk sammanställning om användning av it för inkludering.

Skolverket har under 2012 deltagit i Handisams referensgruppsmöte för myndighetens uppdrag att utveckla uppföljningen av e-tillgänglighet.

2.3.2 Övrigt arbete med koppling till inriktningsmål 3 och den tredje gruppen funktionshinders politiska delmål.

Nedan beskrivs myndigheternas övriga arbete med koppling till inriktningsmål 3 och de tre tillhörande delmålen utöver de insatser och utvärderingar för inriktningsmål 3 som beskrivits i avsnitt 2.3.1.

Kunskap om funktionshinders konsekvenser för lärande

Delmål: Kunskapen ska öka bland skolhuvudmän och personal i skola och förskola om de konsekvenser för barns, elevers och vuxnas lärande och kunskapsutveckling som en funktionsnedsättning kan medföra.

Skolverket har inom Lärarlyftet II och Förskolelyftet erbjudit fortbildning som ökar kunskaper om funktionshinders konsekvenser för lärande. Skolverket har inom Lärarlyftet II upphandlat speciallärarutbildning för lärare och förskollärare som är anställda inom särskolan. Under 2012 har speciallärarutbildning med inriktning utvecklingsstörning upphandlats vid 7 lärosäten. Skolverket har inom Förskolelyftet erbjudit fortbildning på högskolenivåen med inriktning på barn i behov av särskilt stöd när det gäller språklig, kommunikativ och matematiska utveckling.

Nationellt Centrum för språk-, läs- och skrivutveckling (NCS) på Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten har under 2012 samverkat i frågor som rör dyslexi och läs- och skrivsvårigheter. Nyheter och aktuell information om läs- och skrivutveckling har under året lyfts i NCS nyhetsbrev med länk till Specialpedagogiska skolmyndighetens webbplats. Nyhetsbrevet når nästan 6000 prenumeranter.

Skolverket har under 2012 fört dialog med Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) som har Socialstyrelsens uppdrag att utvärdera kunskapsläget inom dyslexiområdet. Projektet ingår i det regeringsuppdrag som Socialstyrelsen har för att uppdatera vägledningsdokument för barnhälsovård och elevhälsa.

Skolinspektionen och Skolverket har under 2012 bistått Socialstyrelsen i deras regeringsuppdrag om hur arbetsmiljön i skolan påverkar barns astma och allergi. Uppdragets målsättning är att ge en samlad bild av situationen och beskriva ansvarsfördelningen mellan myndigheter och andra aktörer samt att få reda på vilka grupper som behöver mer information om hur arbetsmiljön i skolan påverkar barns astma och allergi.

Skolverket ingår i nätverket Svenskt Nätverk för Anpassad Fysisk Aktivitet (SNAFA) vars syfte är stimulera till fysisk aktivitet för barn och ungdom med funktionshinder. Nätverket verkar för ökad kunskap om och förståelse för anpassad fysisk aktivitet för målgruppen. Skolverket har deltagit med en föreläsning om inkluderande förhållningssätt i idrott och hälsa på SNAFA:s konferens ”Anpassad fysisk aktivitet – inkludering – innovation – rörelse för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar”.

Under 2012 har Specialpedagogiska skolmyndighetens samarbete med Utbildningsradion (UR) fortsatt för att utöka samarbetet kring nyutveckling av läromedel och filmer inom olika ämnen, med eller utan teckenspråk. I någon produktion har myndigheten haft möjlighet att använda faktagranskare från UR. För teckenspråkiga elever har elva filmer från UR digitaliserats och gjorts tillgängliga på DVD. Rådgivare från Specialpedagogiska skolmyndigheten har medverkat som experter då UR behövt kunskap om olika funktionsnedsättningar inför produktionen av tv-program. Möten mellan ledningarna på Specialpedagogiska skolmyndigheten och UR omkring olika framtida samarbetsmöjligheter har inletts. Detta gäller då inte enbart läromedel eller lärresurser utan om generella gemensamma utvecklingsmöjligheter. Myndigheten verkar här för att teckenspråk ska finnas i all produktion inte bara i den som är riktad mot personer med dövhet eller hörselnedsättning.⁵³

Inom ramen för Specialpedagogiska skolmyndighetens statsbidragshantering finns ett nära samarbete med Folkbildningsrådet rörande hantering och uppföljning av statsbidragen till folkhögskolorna. Specialpedagogiska skolmyndigheten har under året haft kontakt med Sameskolstyrelsen och jämfört de båda myndigheternas uppdrag för tvåspråkighet och dess betydelse för hur vi ska se på lärarbehörighet i våra skolformer för kunskaper i teckenspråk respektive samiska.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har inom European Agency for Development in Special Needs Education (EA) i samarbete med de nordiska grannländerna hållit ett nordiskt seminarium i Oslo för att sprida information om och diskutera resultaten av det nyligen avslutade projektet ”Teacher Education for Inclusion” (TE4I). Målgrupper för seminariet var bland annat lärarutbildare och beslutsfattare. Projektets delrapport ”Profile of Inclusive Teachers” har sammanställts av projektledningen och granskats av det svenska teamet. TE4I har bidragit till att under 2013 skapa nätverk mellan svenska lärosäten för att främja inkluderande undervisning

⁵³ Specialpedagogiska skolmyndigheten Årsredovisning 2012

Inom projektet ”Vocational Education and Training for Inclusion” (VET) har ett flertal arbetsmöten genomförts. En slutrapport har sammanställts av projektledningen som sedan granskats av det svenska teamet och översatts till svenska. En rapport har sammanställts utifrån hearingen ”Young Views on Inclusive Education” som hölls i Bryssel under hösten 2011. Rapporten har översatts till svenska under 2012. Under året har ett svenskt bidrag till tidskriften Euronews 21 producerats. Tidskriften har översatts till svenska och kommer att distribueras till 4 000 specialpedagoger och andra intresserade vid årsskiftet.

När det gäller effekten i Sverige av Specialpedagogiska skolmyndighetens deltagande i det europeiska samarbetet kan myndigheten notera att våra rapporter röner ett fortsatt stort intresse hos bland annat kommuner och lärarutbildningar. I pedagogiska debatter, avhandlingar och betänkanden hänvisar man återkommande till rapporterna och de europeiska erfarenheterna.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har samverkat med andra myndigheter i flera internationella sammanhang. Myndigheten har ett fortsatt samarbetat med SIDA i frågor som rör inkluderande undervisning i ett pågående projekt i Zanzibar och i ett par olika fortbildningar arrangerade av SIDA. I samarbete med SHIA har ett större kunskapsutbyte med utvecklingsländerna Sri Lanka och Nepal genomförts. Under året har myndigheten även samarbetat med Nordiskt välfärdscenter kring en konferens om yrkesutbildning och arbete för funktionshindrade och Mötesplats skola. Specialpedagogiska skolmyndigheten har också samarbetat med Skolverket i internationella konferenser och i arbeten med textdatainsamling inom utbildningssektorn. I samverkan med representanter för universitet och högskolor i Norden har ett seminarium om lärarutbildning som främjar inkludering genomförts.⁵⁴

Kännedom om råd och stöd

Delmål: Skolors kännedom om var de kan få råd och stöd i frågor rörande konsekvenserna för skolarbetet av en funktionsnedsättning ska öka.

Under 2012 har representanter för Skolverkets och Specialpedagogiska skolmyndighetens råd- och stödfunktioner genomfört en intern konferens och diskuterat ansvarsfördelningen mellan myndigheterna vad gäller inkommande frågor om särskilt stöd och funktionshinder. Konferensen genomfördes för att minska risken att skolor och huvudmän blir bollade mellan myndigheterna med sina frågor.

Arbetet har fortsatt med den webportal som Skolverket, sedan 2011, publicerar med information om arbetet med funktionshinderspolitiken och de områden i myndighetens verksamhet som berörs av detta. Sidorna i portalen har under 2012 haft 42 349 unika besökare på de sidor som behandlar forskning om specialpedagogik. Resterande sidor på portalen har öppnats av 6577 unika besökare.

Skolinspektionen har under 2012 arbetat med att ta fram material som råd och vägledning för huvudmän, rektorer och lärare inom de områden där skolorna oftast uppvisar brister. Bland dessa områden finns bland annat särskilt stöd, anpassning

⁵⁴ Specialpedagogiska skolmyndigheten Årsredovisning 2012

av undervisningen samt trygghet och studiero. Syftet med råd- och vägledningsmaterialet är att erbjuda skolorna att ta del av Skolinspektionens bedömningsunderlag redan innan en granskning. Att vara öppen och transparent med det som granskas. Varje område för råd och vägledning har också en fördjupningsdel samt frågor för reflektion som ger skolorna en möjlighet att reflektera över det egna arbetet och vad man behöver förbättra. Skolinspektionen satsar också på att ytterligare stärka inspektörernas kunskaper om var skolorna kan få ytterligare råd och vägledning när det gäller att implementera de handikappolitiska målen i sin verksamhet. Det kan t.ex. handla om att hänvisa till Specialpedagogiska skolmyndigheten eller Skolverket vid tillsynsbesök och återföringsseminarium.

Genom utvecklandet av Specialpedagogiska skolmyndighetens webbplats och stora informationsinsatser på konferenser samt länknings- och samverkan med berörda intresseorganisationer bedömer Specialpedagogiska Skolmyndigheten att kännedomen om var de kan få råd och stöd kring pedagogiska konsekvenser av funktionsnedsättning har ökat. Årets kännedomsmätning visar att dubbelt så många rektorer (33 procent) uppger att de tycker sig känna till Specialpedagogiska skolmyndigheten väl. Lika stor andel vet att det är till myndigheten man kan vända sig när kommunens specialpedagogiska kompetens inte räcker till. Däremot händer väldigt lite med den allmänna kännedomen, om man undantar rektorer för friskolor, där det ökat kraftigt och rektorer för kommunal vuxenutbildning där det minskat kraftigt.⁵⁵

Specialpedagogiska skolmyndigheten fördelar bidrag enligt förordningen (SFS 1997:1158) om statsbidrag till teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF). Utbildningen anordnas för föräldrar till barn som är beroende av teckenspråk för sin kommunikation. I enlighet med skrivningen i förordningen (SFS 1997:1158, 12 §) har myndigheten bjudit in intresseorganisationer till diskussion inför besluten om bidrag till utbildningsanordnarna. Specialpedagogiska skolmyndigheten har i samverkan med Skolverket tagit fram en ny ramkursplan för utbildningen (SKOLFS 2012:56). En fortbildningsinsats av utbildningsanordnarnas lärare kring den nya ramkursplanen har påbörjats och kommer fortsätta under år 2013. Under året har även en särskild arbetsgrupp inom Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetat med att utveckla teckenspråksutbildningarna för föräldrar, syskon och barn till döva föräldrar. Arbetet kommer att slutföras i början av år 2013.

Tillgång till och kännedom om lärverktyg

Delmål: Tillgången till och kännedomen om olika lärverktyg, som t.ex. anpassade läromedel och digitala lärverktyg ska öka.

Skolverket har under 2012 utvärderat statsbidraget för att stärka arbetet med basfärdigheterna läsa, skriva och räkna som genomfördes under 2008-2012. Utvärderingen bygger på en enkät där bland annat frågan ställs om kompensatoriska hjälp-

⁵⁵ Kännedom om Specialpedagogiska skolmyndigheten En undersökning bland tjänstemän och rektorer, våren 2012. Exquiro Market research. Specialpedagogiska skolmyndighetens Årsredovisning 2012

medel för elever med läs- och skrivsvårigheter. Enkätundersökningen visar att bland de som använt statsbidrag till läromedel och tekniska hjälpmedel så har tre av fyra använt statsbidrag till kompensatoriska hjälpmedel för läs- och skrivsvårigheter. Hälften har använt statsbidrag till kompensatoriska hjälpmedel för matematiksvårigheter.

Skolverket ingår i referensgruppen för Hjälpmedelsinstitutets satsning ”Vägar till arbete”, ett projekt som ska bidra till att stärka elever med olika hinder och svårigheter genom att öka teknikanvändningen i skolan och under praktikperioder. En arbetsgrupp med representanter från olika aktörer, kommuner, organisationer och förlag, har tillsammans utarbetat en vägledning för beställare och producenter av digitalt innehåll (Utbildningsresurser på internet - Vägledning för enklare tillgång till digitala läresurser). Vägledningen innehåller bland annat rekommendationer för att öka tillgängligheten till digitala läresurser för alla elever.

En förbättring av kunskaperna om funktionsnedsättningar och hur undervisningen kan utformas efter varje barns, elevs eller vuxenstuderandes behov är beroende av att det finns tillgång till anpassade läromedel. Det totala antalet produkter utvecklade genom produktionsstöd från Specialpedagogiska skolmyndigheten är 220, en ökning från 189 året innan. Förlagens kännedom om myndighetens främjande uppdrag att tillgängliggöra läromedel för elever med funktionsnedsättning har ökat. Även antalet egenutvecklade produkter har ökat från 61 under 2011 till 95, 2012. Under 2011 och 2012 har en kartläggning av läromedelstillgången och behoven för elever och studerande med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar genomförts. Kartläggningen visar att gruppen har stor brist på läromedel, men att behoven är individuella och det är därför svårt att tala om gruppen som homogen. Trots detta framkom generella önskemål om läromedels egenskaper som går att tillämpa både då myndigheten arbetar med främjande kontakter med läromedelsförlag samt i den egna produktionen av läromedel.

Under 2010 sammanställde Specialpedagogiska skolmyndigheten en förundersökning om matematik för elever i grundsärskolan. Förundersökningen visade att det fanns en brist på läromedel inom matematikområdet. Med anledning av detta beslutades att en serie med totalt fjorton titlar skulle ges ut. Under 2012 har fyra läromedel inom matematikområdet framställts. Även två material för skrivutveckling har lanserats samt ett antal titlar i läsupplevelsematerial för vuxensärskolan. För elever med svår synnedsättning i förskoleklass och årskurs 1-5 har arton produkter utvecklats för att stimulera läsning med punktskrift. Ett paket bestående av fyra olika pedagogiska lärmaterial och spel för elever med synnedsättning i åldern 3-10 har färdigställts under året. För teckenspråkiga elever har 27 befintliga produkter digitaliserats och gjorts tillgängliga på DVD. Dessa läromedel är ljud- och textsatta för att tillgodose olika behov hos teckenspråkiga elever och elever med hörselnedsättning.

Läromedelskatalogen - som presenterar de av Specialpedagogiska skolmyndigheten utvecklade läromedlen och de läromedel som utvecklats genom produktionsstöd - har tryckts i 33 000 exemplar under 2012. Över hälften av katalogerna har skickats

direkt till kunder såsom grundskolor, särskolor, gymnasieskolor, läromedelscentraler, specialpedagogiska centra och skolbibliotek. Övriga kataloger distribueras i samband med mässor och konferenser och vid myndighetens läromedelsutställningar. Läromedelsinformation sprids även via myndighetens webbplats.

Vid större konferenser och mässor, där Specialpedagogiska skolmyndigheten haft en egen monter, har bland annat läromedel visats. (Se kvantitativ redovisning ovan) Läromedel har visats på konferenser och mindre utställningar där myndigheten varit representerad. Myndigheten har även sexton permanenta läromedelsutställningar som är öppna för besökare.

Nyhetsbrev, riktade till pedagoger, om Specialpedagogiska skolmyndighetens egenutvecklade läromedel skickas ut till anmälda prenumeranter. Under 2012 har det skett en ökning i antalet unika prenumeranter med ca 500. I slutet av 2012 fanns omkring 2000 unika prenumeranter på nyhetsbrevet jämfört med cirka 1500 unika prenumeranter föregående år. Annonsering av nyhetsbrev samt egenutvecklade produkter sker regelbundet i såväl webb- som i papperstidningar. Parallellt med ökningen av prenumeranter på nyhetsbrevet har även antalet nedladdningar av läromedelskatalogens digitala format ökat avsevärt.⁵⁶

Kännedom om it-stöd

Delmål: Skolors och skolhuvudmäns kännedom om hur it-stöd ska utformas för att vara tillgängliga för alla ska öka.

Skolverket ingår i referensgruppen för Hjälpmedelsinstitutets regeringsuppdrag ”Teknikstöd i skolan”. I uppdraget ingår att samordna försöksverksamheter där man ska prova att använda teknik på nytt sätt i gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning. Målsättningen är att tekniken ska ge stöd till elever med kognitiva funktionsnedsättningar och öka möjligheterna för eleverna att klara uppsatta mål inom utsatt tid. Regeringsuppdraget slutredovisas under 2013.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har tillsammans med Skolverket, kommuner och förlag deltagit i ett projekt inom ramen för Svenska Standardiseringsinstitutet SIS⁵⁷ där en vägledning tagits fram gällande utformning av digitala lärresurser över internet. I projektet ingår tillgänglighetsaspekterna som en viktig del. Vidare ingår framtagning av metadata som beskriver lärresurserna samt att skapa förutsättningar för ett samlat login-förfarande till lärresurser oavsett producent och utgivare.

Specialpedagogiska skolmyndigheten var medarrangör till konferensen ”Framtidens lärande” i Stockholm. Under tre dagar träffade myndigheten på olika sätt ca 2 000 skolledare och annan personal inom skolan kring frågor rörande skolutveckling med stöd av digitala verktyg. Myndigheten arbetar i första hand med kompetens kring en likvärdig utbildning för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning inom respektive sakområde. Specialpedagogiska skolmyndigheten har

⁵⁶ Specialpedagogiska skolmyndigheten Årsredovisning 2012

⁵⁷ SIS Tk 450 ag 6

2011 tillsatt en samordnare med ansvar för it i lärandet för elever med funktionsnedsättning i avsikt att öka insatser inom digitala läromedel och pedagogisk programvara och utvecklandet av alternativa verktyg.

3. Lägesbedömning och sammanfattning av skolmyndigheternas arbete mot delmålen

De tre skolmyndigheterna, Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten har på grund av sina olika uppdrag haft olika nollvärden och insatser för att bidra till genomförandet av funktionshinderpolitiken. Tre internt verksamma strategier framträder dock i myndigheternas arbete under året; samverkan mellan myndigheterna, kompetensutveckling samt förankring på ledningsnivå med efterföljande strukturer och processer. Myndigheterna har arbetat med genomförandet utifrån ambitionen att det ska genomsyra myndigheternas hela arbete. I synnerhet gäller det arbetet med barnrättsperspektivet som hos samtliga myndigheter fått en framträdande roll och som finns med i det externa arbetet. Merparten av de externt riktade insatserna har påbörjats eller genomförts och de uppföljningar som gjorts visar en bra utveckling mot att funktionshinderpolitiken genomförs och att delmål uppnåtts.

Det är ingen tvekan om att myndigheterna når ut till skolhuvudmännen utifrån sina ordinarie uppdrag. Däremot kan det på grund av myndigheternas olika uppdrag, och att myndigheterna sällan verkar på direkt elevnivå, vara svårt att få en heltäckande bild av läget för elever med funktionsnedsättning i skolan. På pedagog- och skolnivå kan man sammantaget få en viss överblick av förutsättningarna för en likvärdig utbildning. Elever med olika typer av fysiska eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är överrepresenterade bland dem som inte tar sig vidare till gymnasieskolan eller inte avslutar en gymnasieutbildning. I granskningar har Skolinspektionen kunnat se hur elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inte sällan upplever, vid sidan av eventuella studiesvårigheter, ett socialt utanförskap i skolan. En ökad frånvaro och brister i samarbetet med hemmen förvärrar situationen ytterligare. I de anmälningar som görs till Skolinspektionen finns exempel på skolor som har svårt att skapa en fungerande skolsituation för denna grupp elever. Denna bild bekräftas av det stora antalet förfrågningar om råd och stöd kring denna elevgrupp samt behovsinventeringar av anpassade läromedel. De kompetenssatsningar som Specialpedagogiska skolmyndigheten gjort kring målgruppen är översökta av skolpersonal. I merparten handlar det om att pedagoger behöver stöd i att anpassa pedagogiken och lärmiljön för dessa elever.

Genom myndigheternas arbete framträder en bild av skolhuvudmännens behov av kompetensutveckling kring hur utbildning kan utformas för att bli mer tillgänglig för elever med funktionsnedsättning. Det finns förbättringsområden vad gäller pedagogisk och fysisk tillgänglighet och samtidigt ett stort intresse för kunskap om de nya styrdokumenterna samt de verktyg som erbjuds. Detta torde göra att funktionshinderpolitiken lättare kan genomföras. Myndigheterna når i hög grad ut till de obligatoriska skolformerna och det är rimligt att det är inom den obligatoriska sko-

lan myndigheterna når flest med tanke på att elevfördelning i olika skolformer och stöduppdrag fördelas sig enligt detta mönster.

Myndigheterna noterar ett glapp i kunskapen om vuxenutbildningen, förskolan samt förskoleklassen. Vad gäller vuxenutbildningen är den till stor del oreglerad vad gäller rätten till särskilt stöd även om det nu finns en läroplan som ska träda i kraft. Antalet och variationen av aktörer som på entreprenad utför detta uppdrag gör att det är svårt att hitta målgruppen eller anordnaren. Incitamentet för elever med funktionsnedsättning att fullfölja sin gymnasieutbildning på vuxenutbildningen kanske påverkas vilket i sin tur påverkar framtida arbetsmöjligheter och levnadsvillkor.

En annan målgrupp är elever i specialskolan som också har en utvecklingsstörning. I och med Lgr11 fick denna målgrupp särskilda kursplaner i ämnen och ämnesområden för döva och hörselskadade elever med utvecklingsstörning i specialskolan. Specialpedagogiska skolmyndigheten har uppmärksammat att mycket av regleringen för denna målgrupp saknas i skollag och skolförordning, vilket undergräver rättssäkerheten. Avsaknaden av författningsstöd gör att Skolverket inte kan beskriva vad som gäller för specialskolan i kommande Allmänna råd med kommentarer om mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Specialpedagogiska skolmyndigheten har därför tagit fram en promemoria med förslag till ändringar i skollagen för att förbättra rättssäkerheten för denna målgrupp. Det är angeläget att föreslagna åtgärder verkställs och myndigheten har tagit upp detta som en viktig åtgärd i sin årsredovisning.

Ungdomsstyrelsen⁵⁸ har i en utredning bland annat rapporterat om sämre hälsa, trivsel och trygghet för unga med funktionsnedsättning. Myndigheten lyfter även fram vikten av studie- och yrkesvägledningens kompetens om etableringsmöjligheter i arbetslivet för unga med funktionsnedsättning. Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ser möjligheter att ta tillvara kunskaperna från utredningen i utformningen av stöd till skolorna. Skolverket har pågående regeringsuppdrag inom bland annat elevhälsa, arbete mot kränkande behandling och satsningar på studie- och yrkesvägledning. Sektorsansvaret för funktionshinderspolitiken har flyttats till Skolverkets utvecklingsavdelning och därmed fått en mer framträdande position i utvecklingsarbetet. Skolverket ser därför att en av utmaningarna för 2013 är att få in funktionshindersfrågorna ytterligare i de delar av Skolverkets arbete som består av kompetensutvecklingsinsatser. Skolmyndigheterna ser även en möjlighet för skolorna att genom den nya skollagens krav på ett tydligare arbete med utbildning på vetenskaplig grund i högre grad erhålla kunskaper om individanpassning av utbildningen.

⁵⁸ Fokus 12 Levnadsvillkoren för unga med funktionsnedsättning

4. Lägesbedömning av uppföljningen av de funktionshinderspolitiska målen

Denna del innehåller en diskussion om skolmyndigheternas möjligheter att följa upp utvecklingen mot de funktionshinderspolitiska delmålen på utbildningsområdet.

Om möjligheterna att följa utvecklingen mot delmålen

Skolmyndigheterna har under 2012 inlett ett samarbete med syfte att diskutera förutsättningarna för att använda kvantitativa data för att följa upp de funktionshinderspolitiska inriktningsmålen och delmålen inom ramen för den ordinarie uppgiftsinsamlingen på skolområdet.

I förra årets rapport om utvecklingen av funktionshinderspolitiken listades förslag på tänkbara underlag. Dessa underlag har diskuterats under året på de två myndighetsgemensamma mötena om uppföljning av de funktionshinderspolitiska målen.

- *Undersöka hur SCB i den förra rapporten omnämnda förslag till statistik över elever med funktionsnedsättning kan användas liksom SCB:s uppdrag att sammanställa och utveckla data om levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning.*
- *Pröva underlag från Skolväsendets överklagandenämnd.*
- *Utnyttja Specialpedagogiska skolmyndighetens uppgifter för att beskriva huvudmäns och skolors kännedom om råd och stöd samt eventuella andra utvecklingstendenser.*
- *Analysera vad i Skolverkets statistik som lämpligast beskriver den generella utvecklingen.*
- *Diskutera hur Skolverkets utvärderingar och Skolinspektionens sammanställningar kan komplettera ovan nämnda insatser.*

Myndigheterna bedömer att ett resultat av skolmyndigheternas samverkan är en ökad förståelse för och kunskap om varandras respektive ansvarsområden, vilket också ger förutsättningar för en ökad effektivitet och kvalitet i det samlade statliga stödet inom området. Vid den enskilda och den gemensamma sammanställningen ser skolmyndigheterna nu en stor möjlighet utifrån vår gemensamt definierade utgångspunkt: att elevernas lärande måste ses i relation till skolans tillgänglighetsförmåga; att anpassa den pedagogiska, fysiska och sociala miljön. Med de underlag som föreligger från respektive myndighet kan myndigheterna för det första få en gemensam förståelse av begreppen tillgänglighet, lärsvårighet, funktionsnedsättning och funktionshinder så som det tar sig uttryck i skolan. Det finns ingen entydlig definition eller standard för begreppen men vad gäller tillgänglighet ser myndigheterna att det kan definieras som en förutsättning för full delaktighet och inkludering där tillgänglighet hos den pedagogiska fysiska och den sociala miljön är viktiga. Tillgänglighet vidgas i så fall både till åtkomlighet men även användbarhet. Detta innebär att tillgänglighet kan handla om den fysiska miljön samt den verksamhet som bedrivs där, t ex i en skola.

Att samla respektive myndighets data på området ger en översikt över olika delar av genomförandet. Men den är inte systematisk och jämförbar mellan myndigheter eller

över tid. I förra årets rapport om utvecklingen av funktionshinderspolitiken listades förslag på tänkbara underlag. Dessa underlag har diskuterats under året på de två myndighetsgemensamma mötena om uppföljning av de funktionshinderspolitiska målen.

Skolverket har med anledning av Statistiska centralbyråns regeringsuppdrag gällande statistik om levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning gett underlag till SCB:s beskrivning av behovet och förslag till utveckling av statistiken inom olika samhällsområden som rör levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning.⁵⁹ Skolverket har samverkat med Specialpedagogiska skolmyndigheten i samband med EU-projekt som utreder utmaningar och möjligheter att utveckla indikatorer som kan användas för att kartlägga implementering av inkluderande undervisning i medlemsländerna.⁶⁰ Projektet som drivs av European Agency går under namnet MIPIE, Mapping the Implementation of Policy for Inclusive Education. Projektets resultat redovisades under 2012.

Skolverket ser att studier på skol- eller huvudmannanivå kan vara möjliga vägar att föra samman olika typer av kvalitativ kunskap om skolsituationen för elever med funktionsnedsättning. Följande insamlingar kan användas som underlag för vidare studier om elever i behov av särskilt stöd och elever med funktionsnedsättning:

- beslut om åtgärdsprogram, beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och beslut om anpassad studiegång (de går ej att koppla ihop med betygsresultat),
- elevresultat på de nationella proven,
- elever som mottagits i grundsärskolan som i viss mån följer grundskolans kursplaner,
- sammanställningar av betygsresultat och meritvärden, behörighet till gymnasieskolan, avbrutna gymnasiestudier,
- stickprovsundersökningar av inkommande samtal till Skolverkets upplysningstjänst och
- underlag från Skolverkets utvärderingar som belyser relevanta områden.

Skolinspektionen har i sitt tillsynsuppdrag en unik möjlighet att följa hur skolvardagen ser ut för elever med funktionsnedsättning. Genom regelbunden tillsyn och mer djupgående kvalitetsgranskningar samlar Skolinspektionen in ett stort empiriskt underlag som kan användas för att följa utvecklingen av de funktionshinderspolitiska målen i skolan. I Skolinspektionens uppdrag ligger inte att föreslå specifika lösningar eller att vägleda skolorna i utvecklingsarbetet. En möjlighet för Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten är därför att samverka med Skolinspektionen för att därigenom kunna vägleda skolorna i att påbörja ett förbättringsarbete i syfte att skapa bättre villkor för elever med funktionsnedsättning.

⁵⁹ Dnr Skolverket: 2012:01462, Dnr SCB: U-2012/1163

⁶⁰ <http://www.european-agency.org/agency-projects/ict4i>

Specialpedagogiska skolmyndigheten ser att följande insamlingar kan användas som underlag för tolkning av en myndighetsgemensam undersökning samt egna vidare studier om skolhuvudmän i behov av myndighetens stöd:

Specialpedagogiskt stöd:

- Rådgivningsuppdrag fördelat per utbildningsform, huvudman, skola, kommun, stödmottagare, specialpedagogiskt stödbehov på tre nivåer, elevens lärande, pedagogens arbete, skolan som organisation, rektors medverkan, måluppfyllelse och effekter,
- kurser, antal och typ, deltagare, utbildningsform, innehåll och effekter av kompetensutveckling,
- specialpedagogiska utredningar fördelat per utbildningsform och resurscenter samt effekter samt
- antal elever i specialskolan och måluppfyllelse/betyg.

Läromedelsstatistik om hur myndigheten främjar och informera om tillgången till läromedel för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning:

- utbetalat produktionsstöd,
- utvecklade produkter fördelat på egenutvecklade och anpassade samt uppdelat på skolformer och volymer samt
- utvecklade symboler och volymer.

Statistik om Specialskolan:

- Inskrivna elever (volymer),
- elever i förskoleklass och fritidshem (volymer),
- elever i boende och fritid (volymer),
- antal och andel avgångselever med fullständiga/ofullständiga betyg,
- antal och andel avgångselever med betyg i svenska, engelska och matematik samt
- elevers tvåspråkighet och beskrivning av måluppfyllelse.

Statliga stöd och bidrag:

- Utbildningsinsatser eller studiestöd från fyra olika anslag fördelade per skolform samt effekter.

Skolmyndigheterna avser att fortsätta diskutera förutsättningarna för att använda kvantitativa data för att följa upp de funktionshinderspolutiska inriktningsmålen och delmålen inom ramen för den ordinarie uppgiftsinsamlingen på skolområdet.

5. Samråd med funktionshindersorganisationer

Under verksamhetsåret 2012 har **Skolverket** genomfört fyra sammanträden med de funktionshindersorganisationer som ingår i Skolverkets samrådsgrupp. Under året har samrådet utökats med en ledamot från tretton till fjortron stycken.

Skolverkets samrådsmöten har dels avhandlat hanteringen och inriktningen av särskilt relevanta uppdrag som regeringen gett Skolverket och dels resultat av pågående eller genomförda projekt. Frågor som har uppmärksammats under sammanträdena är bland annat tillgängligheten till nationella prov för elever med funktionsnedsättning, möjligheten att överklaga åtgärdsprogram och fortbildning av skolpersonal. Ett av samråden fördjupade sig i de nya allmänna råden för arbetet med åtgärdsprogram och samrådets organisationer erbjöds att återkomma med remissvar. Företrädare för Skolverkets regeringsuppdrag Lärarlyftet, Rektorsutbildningen och Elevhälsouppdraget har informerat om innehållet av de olika regeringsuppdragen och tagit emot samrådets synpunkter på inriktningen av arbetet. Arbetet med de nationella proven har belysts vid ett flertal av samrådsmötena.

Skolverket avser att under perioden 2014-2016 utöka antalet ledamöter från ungdomsorganisationer i samrådet. För förordnandet av samrådsrepresentanter för åren 2014-2016 kommer Skolverket att erbjuda Nätverket Unga För Tillgänglighet (NUFI) att föreslå ett antal representanter till samrådet. Under perioden 2010 till 2012 har en av fjorton organisationer varit en ungdomsintresseorganisation.

Skolinspektionen har under 2012 genomfört två samrådsmöten med intresseorganisationer inom det handikappolitiska området. Under mötena har Skolinspektionen redogjort för:

- Skolinspektionens pågående tillsynsarbete samt de specifika granskningar som har genomförts, eller pågår, där skolsituationen för elever med funktionsnedsättning fokuseras.
- Skolinspektionens årsredovisningar och vanligt förekommande brister som framkommer i tillsynen och kvalitetsgranskningar.
- Skolinspektionens redovisning av delmål, uppföljning och redovisning utifrån regeringens Strategi för genomförandet av funktionshinderpolitiken

Från organisationernas sida framfördes bland annat att delmålen är på en så övergripande nivå att det medför problem att redovisa faktiska resultat. Det betonas att det är viktigt att Skolinspektionen i arbetet med tillsyn och kvalitetsgranskningar tydliggör om det finns bristande kompetens i skolor att möta elever med funktionsnedsättningar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten samverkar med intresseorganisationer som företräder personer med funktionsnedsättning genom det intresseråd som myndigheten inrättat och knutit till sig. I intresserådet finns representation från dryga tiotalet olika intresseorganisationer på området och där redovisas och diskuteras övergripande aktuella frågor. Dessutom eftersträvar myndigheten en dialog kring strategiskt och principiellt viktiga frågor i detta forum. Rådet har under 2012 haft fyra möten, Myndigheten har också enligt samma modell inrättat ett nationellt skolråd och även där finns representation från ett antal intresseorganisationer inom området.

Skolverket och Skolinspektionen har även deltagit i det seminarium på temat tillgänglighet som Specialpedagogiska skolmyndigheten genomförde under hösten 2012 för Specialpedagogiska skolmyndighetens Nationella Intresseråd och Nationella Skolråd.

Under **Skolverkets, Specialpedagogiska skolmyndighetens** och **Skolinspektionens** olika samråd lyfts ofta frågor om skola och utbildning som har bäring på alla tre myndigheternas områden. Frågor har ibland blivit obesvarade efter ett samråd eftersom de ligger under en annan myndighets ansvarsområde än den myndighet vars samråd lyft frågan. Skolmyndigheterna behöver även ett gemensamt forum med funktionshindersorganisationerna för att lyfta skolmyndigheternas gemensamma ansvar för det funktionshinderspolitiska arbetet. Organisationerna har uttryckt ett önskemål att träffa alla tre myndigheterna samtidigt. Under 2012 har därför planeringen påbörjats av ett årligt samrådstillfälle där skolmyndigheterna bjuder in respektive myndighets samråd med funktionshindersorganisationer. Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheter ersätter ett av de fyra årliga mötena med denna och Skolinspektionen utökar sina ordinarie två möten med detta tredje möte.

Genom denna satsning på ett gemensamt möte kan myndigheternas kompetens öka i och med att frågorna lyfts på ett bredare plan och varje myndighet bättre kan ge sin bild av hur deras myndighet stödjer skolor i frågan som lyfts. Ett gemensamt samråd kan även bidra till en bättre koordinering av resurser mellan myndigheterna. Det kommer även finnas bättre möjligheter till övergripande teman för varje möte som tar upp myndighetsöverskridande ansvarsområden där myndigheterna behöver samverka. Detta forum kan även underlätta för organisationerna att få en helhetsbild av skelsektorn och lättare få svar på sina frågor och ökade möjligheter att påverka. Vissa funktionshindersorganisationer är representerade i en myndighets samråd medan vissa finns med i flera myndigheters samråd. Detta årliga möte leder till att fler funktionshindersorganisationer kommer att få möjlighet att träffa samtliga myndigheter.